

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ” 2014-2020

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ 1. Подготовка на оперативната програма и привличане на партньори

РАЗДЕЛ 2. Стратегия за принос на оперативната програма към Стратегията на ЕС Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и постигане на икономическа, социална и териториална кохезия

РАЗДЕЛ 3. ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ ОСИ

3.А. Описание на приоритетните оси (без техническата помощ)

- **ПО 1: Научни изследвания и технологично развитие**
- **ПО 2: Образование за реална заетост, мобилност и предприемачество**
- **ПО 3: Образование, умения и учене през целия живот**
- **ПО 4: Образователна среда за активно социално приобщаване**
- **ПО 5: Образователна и ИКТ инфраструктура**
- **ПО 6: Транснационално сътрудничество**

3.Б. Описание на техническата помощ

РАЗДЕЛ 4. ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

РАЗДЕЛ 5. ИНТЕГРИРАН ПОДХОД КЪМ ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ

РАЗДЕЛ 6. СПЕЦИФИЧНИТЕ НУЖДИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ОБЛАСТИ НАЙ-СЕРИОЗНО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ, ГРУПИ В РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ И СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ И С ФОКУС ВЪРХУ МАРГИНАЛИЗИРАНИТЕ ОБЩНОСТИ И

РАЗДЕЛ 7. СПЕЦИФИЧНИТЕ НУЖДИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ОБЛАСТИ ПОД ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА СУРОВИ И ПОСТОЯННИ ПРИРОДНИ И

ДЕМОГРАФСКИ ДИСБАЛАНСИ

РАЗДЕЛ 8. ИНСТИТУЦИИ, ОТГОВОРНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО, КОНТРОЛА И ОДИТА И РОЛЯТА НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ

РАЗДЕЛ 9. КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, EAFRD, EMFF И ОСТАНАЛИТЕ ОБЩНОСТНИ И НАЦИОНАЛНИ ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ И EIV

РАЗДЕЛ 10. ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

РАЗДЕЛ 11. НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ВЪРХУ БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ

РАЗДЕЛ 12. ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

РАЗДЕЛ 13. ЕЛЕМЕНТИ, ПРЕДСТАВЕНИ КАТО АНЕКСИ В ХАРТИЕНАТА ВЕРСИЯ НА ДОКУМЕНТА

РАЗДЕЛ 1. ПОДГОТОВКА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА И ПРИВЛИЧАНЕ НА ПАРТНЬОРИ

1.1. Етапи на подготовка на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”

Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж» е стратегически документ, чрез който ще се инвестират средства в българската наука и образование от Европейския социален фонд и от Европейския фонд за регионално развитие, както и от националния бюджет в програмния период 2014-2020 г. Оперативната програма обхваща територията на цялата страна.

Подготовката на Оперативната програма премина през два етапа. Първият етап е в изпълнение на Решение № 328 на МС от 25 април 2012 година, съгласно което бе възложено на министъра на образованието, младежта и науката да създаде работна група, която да разработи мерките в областта на научните изследвания, технологиите и образованието за следващия програмен период, както и да предложи финансов инструмент, по който те да се финансират. В работната група бяха включени представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество. Работната група разработи концепция за самостоятелна оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”, която беше предложена на вниманието на Министерския съвет. Концепцията очерта основните приоритети за финансиране в сферата на науката и образованието, както и конкретните мерки, с които да се постигнат целите по тези приоритети. Концепцията беше публикувана на страницата на МОМН за обществено обсъждане. Бяха проведени обществени дискусии по нейното съдържание. В подкрепа на концепцията се обявиха Българска академия на науките и нейните институти, Съвета на ректорите, висшите училища и социалните партньори.

В резултат на изготвената концепцията, Министерският съвет прие Решение № 19 от 09.01.2013 г. за разработване на ОП НОИР. Беше създадена нова тематична работна група към министъра на образованието, младежта и науката за разработване на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”, в която бяха включени представители на научните среди, бизнеса, висшите училища, общините, неправителствените организации, социалните партньори, други министерства и др. Разработването на програмата се осъществи чрез редовни заседания, по време на които се дискутираха всички предложения между членовете с цел намиране на най-подходящите решения за постигане целите на програмата.

Оперативната програма включва двуфондов модел на финансиране чрез Европейския фонд за регионално развитие и Европейския социален фонд, с цел постигане на по-интегриран и устойчив ефект от инвестициите в науката и образованието.

Проектът на оперативна програма беше представен в областните информационни центрове, където също се проведе обсъждане с партньори и потенциални бенефициенти.

При изготвянето на програмата се използва натрупаният опит, който има Министерството на образованието, младежта и науката като междинно звено по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г.

1.2. Участие на партньорите в подготовка на ОП НОИР

В разработването на оперативната програма активно участие взеха представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество, експерти и застъпници на тезата, залегнала в Националната програма за развитие на България 2020 и общоевропейската стратегия за същия период, че научноизследователската дейност и образованието са едни от най-важните цели в развитието ни през следващите години.

Бяха включени представители на следните институции и организации:

- Министерство на образованието, младежта и науката;
- Министерство на финансите;
- Министерство на труда и социалната политика;
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството;
- Министерство на здравеопазването;
- Министерство на културата;
- Министерство на физическото възпитание и спорта;
- Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
- Министерство на околната среда и водите;
- Министерство на отбраната;
- Министерство на правосъдието;
- Министерство на земеделието и храните;
- Администрация на Министерския съвет – дирекции „Стратегическо развитие и координация”, „Програмиране на средствата от ЕС”, „Мониторинг на средствата от ЕС”, „Информация и системи за управление на средствата от ЕС”, „Оперативна програма Техническа помощ”;
- Българска академия на науките;
- Селскостопанска академия;
- Съвета на ректорите;
- Национално сдружение на общините в Република България;
- Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз”;
- Национален център „Европейски младежки програми и инициативи”;
- Национална агенция за професионално образование и обучение;
- Национална агенция за оценяване и акредитация;
- Център за контрол и оценка на качеството на училищното образование;
- Център за информационно осигуряване на образованието;
- Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Национален институт за обучение и квалификация в системата на образованието;
- Национален център за информация и документация;

- Център за развитие на човешките ресурси;
- Национално представителство на студентските съвети;
- Представители на академичната общност;
- Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури;
- Държавен фонд „Земеделие“;
- Държавна агенция за закрила на детето;
- Икономически и социален съвет;
- Национален статистически институт;
- Комисия за защита от дискриминацията;
- Национално представителни организации на и за хора с увреждания;
- Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси;
- Регионалните съвети за развитие – райони Североизточен, Северен централен, Северозападен, Югоизточен, Южен централен, Югозападен;
- Българска търговско-промишлена палата;
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България;
- Асоциация на индустриалния капитал в България;
- Българска стопанска камара;
- Конфедерация на независимите синдикати в България;
- Конфедерация на труда „Подкрепа“;
- Образователни организации;
- Организации, предоставящи информационни услуги; работещи в сферата на младежта; работещи в сферата на общественото здраве; работещи за интеграция на малцинствени етнически групи и имигранти; работещи в сферата на човешките и гражданските права;
- Научноизследователски организации;
- Съвет за административна реформа.

РАЗДЕЛ 2. СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОС НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА КЪМ СТРАТЕГИЯТА НА ЕС ЕВРОПА 2020 ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА, СОЦИАЛНА И ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ

2.1. Стратегията на ЕС Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж

Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж» отговаря на основните цели на Стратегията на ЕС на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, свързани с повишаване на инвестициите в наука и иновации, с намаляване на броя на отпадащите от училище и с повишаване на процента на завършилите висше образование измежду 30-34 годишните. В съответствие с целите на Европа 2020 България определи своите национални цели, които залегнаха като ангажименти на страната в Националната програма за реформи, както и в други национални стратегически документи. Дейностите, които се планират в оперативната програма, ще имат пряко значение за постигането на тези цели. Инвестирането в наука и образование ще насърчи технологичното развитие и ще изиграе ключова роля в постигането на целите на Европа 2020. В областта на научните изследвания ще бъдат подкрепени научните области от европейско и национално значение. Водещата инициатива „Съюз за иновации” по Стратегия Европа 2020 акцентира върху подобряване на рамковите условия и достъп до финансиране за научни изследвания и научна инфраструктура. Оперативната програма ще подкрепи научни институции и висши училища, които искат да модернизират научното си оборудване, което като резултат ще повиши качеството на научните изследвания в приоритетните научни области. По този начин дейностите на оперативната програма за модернизация на научната инфраструктура ще имат пряко отражение върху една от основните цели на Стратегията Европа 2020.

Оперативната програма предвижда редица дейности, свързани с подобряване на достъпа и повишаване на качеството на всички етапи на образователната система. Тези дейности са пряко свързани с националните цели по изпълнение на Стратегия Европа 2020, а именно:

- Намаляване на броя на преждевременно напусналите училище до 11 % до 2020 г. за България;
- Повишаване на броя на завършилите висше образование измежду 30-36 годишните до 36 % до 2020 г. за България.

Чрез оперативната програма ще бъдат увеличени чувствително възможностите за повишаване на инвестициите, запазването и разкриването на нови работни места, развитието на конкурентоспособността на работната сила, цели, които също са свързани с изпълнение на заложеното в Европа 2020.

2.2. Стратегията на ЕС за Дунавския регион

Оперативната програма ще допринесе за постигане на някои от най-важните цели на Стратегията на ЕС за Дунавския регион. Планът за действие за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион има специална Приоритетна област 7, посветена на развитието на общество, основано на знанието, чрез изследвания,

образование и информационни технологии. Оперативната програма и нейните мерки ще допринесат за преодоляване на съществуващите различия между дунавските страни във връзка с капацитета за иновации. Европейският доклад за напредъка в областта на иновациите от 2011 г., посочен в плана за действие към Стратегията, класифицира някои страни в региона като "иновационни лидери", докато други са "наваксващи иноватори" или "скромни иноватори". България е определена като скромен иноватор с нужда от засилване на инвестициите в областта на научните изследвания и научноизследователската инфраструктура, с цел да си сътрудничи по-добре с другите дунавски страни. Тези инвестиции ще бъдат предоставени в рамките на оперативната програма и ще дадат възможност на научноизследователските и образователни институции в България да извършват научноизследователска дейност по линия на Дунавския Фонд за научни изследвания, споменат в Приоритетна област 7 на Плана за действие за изпълнението на Стратегията на ЕС за Дунавския регион.

Стратегията на ЕС за Дунавския регион определя като един от основните проблеми в областта на научните изследвания и иновациите целенасочената подкрепа за научноизследователската инфраструктура, тъй като това ще стимулира върхови постижения и ще задълбочи партньорските връзки между доставчиците на знания, бизнеса и институциите, определящи политиките. Стратегията насърчава връзките между центровете за върхови постижения от дунавските страни. Центровете за върхови постижения, които ще бъдат финансирани по тази оперативна програма ще създадат такива връзки и мрежи с центрове от други страни от ЕС, включително и тези от региона на река Дунав.

2.3. Националната стратегия за научни изследвания на Република България

Националната стратегия за научни изследвания на Република България 2020 г. определя четири мерки, които ще увеличат интензивността, ефективността и ефикасността на научно-изследователската дейност:

- Въвеждане на финансов модел, който ще стимулира конкуренцията, разработването и внедряването на резултатите;
- Определяне на приоритетите за научните изследвания;
- Развитие на научния потенциал чрез създаване на привлекателни условия за научна кариера, професионално израстване, квалификация и специализация на учените;
- Интегриране на българската наука в Европейското изследователско пространство.

Националната стратегия за научни изследвания на Република България 2020 г. определя следните национални приоритети:

- Енергия, енергийна ефективност и транспорт. Развитие на зелени и еко-технологии;
- Биотехнологии и екологично чисти храни;
- Нови материали;
- Културно-историческо наследство;
- Информационни и комуникационни технологии.

Постигането на основните цели на стратегията ще бъде подкрепено от следните дейности:

- Създаване на центрове за върхови постижения в приоритетни области за научни изследвания и въз основа на предварителна международна оценка;
- Оборудване за научни изследвания на изследователски институти и висши училища, които извършват научноизследователска дейност в приоритетните области;
- Лаборатории за съвместно ползване от няколко институции;
- Актуализиране на Националната пътна карта за научна инфраструктура и осигуряване на подкрепа за поддържане на научноизследователска апаратура и оборудване от стратегически интерес.

Мерките, предвидени в Оперативната програма, ще бъдат насочени към подпомагане на приоритетните научни области, определени в Националната стратегия за научни изследвания на Република България 2020 г. с цел да се постигне международно ниво на конкурентоспособността на научните изследвания в тези области.

2.4. При подготовката на оперативната програма бяха взети предвид следните европейски стратегически документи:

- Стратегия на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж – Европа 2020 следните водещи инициативи:
- Водеща инициатива „Съюз за иновации“ — има за цел да подобри рамковите условия и достъпа до финансиране за научноизследователска дейност и иновации, за да гарантира превръщането на иновативните идеи в нови продукти и услуги, които създават растеж и работни места.
- Водеща инициатива „Младеж в движение“ — има за цел да подобри постиженията на образователните системи и да улесни навлизането на млади хора на пазара на труда.
- „Индустриална политика за ерата на глобализацията“ — има за цел да подобри бизнес средата, по-специално за малките и средни предприятия (МСП), и да подкрепи развитието на силна и устойчива индустриална основа, позволяваща конкурентоспособност в световен план.
- „Програма за нови умения и работни места“ — има за цел да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел повишаване участието в трудовия живот и постигане на по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на труд, в това число чрез трудова мобилност.
- „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ - има за цел да ускори развитието на високоскоростен достъп до интернет и да извлече ползи от наличието на единен цифров пазар за домакинствата и формите;
- „Европа за ефективно използване на ресурсите“ — има за цел да премахне връзката между икономическия растеж и използваните ресурси, да подкрепи преминаването към ниско въглеродна икономика, да увеличи приложението на

възобновяеми енергийни източници, да модернизира транспортния сектор и да стимулира енергийната ефективност.

- Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висшето образование: Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за висше образование (2012 г.)
- Стратегия за мобилност 2020 за Европейското пространство за висше образование (2012 г.)
- Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.)
- Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа (2011 г.)
- Стратегията на ЕС за Дунавския регион.

2.5. Национални стратегически и секторни документи, свързани с програмен период 2014 – 2020 г.

- Национална програма за развитие «България 2020»
- Национална програма за реформи на Република България (2012-2015)
- Конвергентна програма на Република България (2012 – 2015 г.)
- Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 (Приета с Решение на Народното събрание от 28.07.2011 г.)
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2008 – 2013 г. (Приета с Протокол № 42.1 на Министерския съвет от 30.10.2008 г.)
- Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г.
- Национална стратегия за младежта 2010 – 2020. (Приета от Министерски съвет на 06.10.2010 г.)
- Национална пътна карта за научна инфраструктура (Приета с Решение № 692 на Министерския съвет от 21.09.2010 г.)
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г. (Документът е приет с Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.)
- Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.)
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.)
- Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.”
- Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г.
- Национална стратегия за демографско развитие на Р България

- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България

Таблица 1

Синтезиран преглед на обосновката за избор на тематични цели и инвестиционни приоритети

Приоритетна ос	Тематична цел	Инвестиционен приоритет	Специфични цели	Обосновка на избора
Приоритетна ос 1: Научни изследвания и технологично развитие	Засилване на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите (ТЦ 1 по Общия регламент)	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационна дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Изграждане на конкурентна среда за качествени научни и иновативни изследвания и развитие и модернизиране на научната инфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, сред които повишаване на инвестициите в наука и иновации; В съответствие с водещата инициатива „Съюз за иновации” по Стратегия Европа 2020, акцентираща върху подобряване на рамковите условия и достъп до финансиране за научни изследвания и научна инфраструктура; В съответствие с Плана за действие за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион, Приоритетна област 7, посветена на развитието на общество, основано на знанието, чрез изследвания, образование и информационни технологии; В подкрепа на насърчаването в Стратегията на ЕС за Дунавския регион на връзките между центровете за върхови постижения от дунавските страни. В съответствие с мерките, заложи в Националната стратегия за научни изследвания на Република България 2020 г. за увеличаване на интензивността, ефективността и ефикасността на научно-изследователската дейност <p>Идентифицирани проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> Необходимост от целенасочената подкрепа за научноизследователската инфраструктура с цел насърчаване и подобряване на качеството на научните изследвания в приоритетни за страната и Европа научни направления
Приоритетна ос 2: Образование за реална заетост, мобилност и	Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Достъп до заетост за търсещите работа и неактивните лица,	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Създаване на условия за разширяване на	<ul style="list-style-type: none"> В съответствие с посланията в Съобщението „Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати” и на Съобщението „Програма за

предприемачество	работната сила (ТЦ 8)	включително местните инициативи за заетост, и подкрепа за мобилността на работната сила	достъпа до пазара на труда чрез валидиране на придобити компетентности и умения СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: Създаване на условия за разширяване на достъпа до пазара на труда чрез развитие на системата за кариерно ориентиране	нови умения и работни места: европейският принос за постигане на пълна заетост” • В изпълнение на Заключения на Съвета относно ролята на образованието и обучението в изпълнението на стратегията „Европа 2020“ • В съответствие Водеща инициатива „Младеж в движение“ — има за цел да подобри постиженията на образователните системи и да улесни навлизането на млади хора на пазара на труда. • При отчитане на целите на „Програма за нови умения и работни места“ да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел повишаване участието в трудовия живот и постигане на по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на труд, в това число чрез трудова мобилност. • В изпълнение на заложеното в Стратегия за мобилност 2020 за Европейското пространство за висше образование (2012 г.) • В съответствие със Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до комитета на регионите: В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа (2011 г.)
ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2: Модернизация и укрепване на институциите на пазара на труда в т. ч. системите за образование и обучение, включително действия за засилване на транснационалната мобилност на работната сила	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Намаляване на	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Създаване на благоприятна среда за развитие на капацитета и за повишаване на квалификацията на заетите в областта на науката и висшето образование СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: Подобряване условията за мобилност	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Повишаване на	• В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, сред които намаляване на броя на отпадащите от училище и с повишаване на процента на завършилите
Приоритетна ос 3: Образование, обучение и учене през целия живот	Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Намаляване на	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Повишаване на	• В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, сред които намаляване на броя на отпадащите от училище и с повишаване на процента на завършилите

	(ТЦ 10)	преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование	<p>качеството на предучилищното и училищното образование за подобряване на постиженията на учениците в овладяването на ключови компетентности</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: Подобряване на достъпа до образование и намаляване на дела на преждеременно напусналите образователната система до 11% към 2020 г.</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: Усъвършенстване на системата за оценяване на резултатите от обучението и разработване и прилагане на ефективни системи за осигуряване и управление на качеството, мониторинг на образователната система и справедливо</p>	<p>висше образование измежду 30-34 годишните</p> <ul style="list-style-type: none"> При отчитане на стратегическа цел 1 (<i>Превръщане на ученето през целия живот и на мобилността в реалност</i>) и стратегическа цел 2 (<i>Подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението</i>) в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“) В съответствие с посланията в Съобщението „Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати” и на Съобщението „Програма за нови умения и работни места: европейският принос за постигане на пълна заетост” В изпълнение на Заключения на Съвета относно ролята на образованието и обучението в изпълнението на стратегията „Европа 2020“ При отчитане на посланията в Заключения на Съвета относно образованието и грижите в ранна детска възраст: да осигурим на всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят” и в Съобщението „Образование и грижи в ранна детска възраст: да осигурим за всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят” В изпълнение на Препоръка на Съвета от 28 юни 2011 година относно политики за намаляване на преждевременното напускане на училище и в съответствие с посланията в Съобщението „Справяне с преждевременното напускане на училище: ключов принос към стратегията „Европа 2020” В съответствие с политиките и мерките, заложи в проекта на <i>Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждеременно напусналите образователната система (2013 – 2020)</i> За постигане на националната цел 4 „Дял на преждеременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020 г. от Национална
--	---------	---	--	--

		<p><u>ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2:</u></p> <p>Подобряване на качеството, ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование</p>	<p>разпределяне на ресурсите в образованието</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:</p> <p>Повишаване на качеството на висшето образование с цел подобряване на условията за заетост на завършващите</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:</p> <p>Подобряване на достъпа до висше образование и увеличаване на броя на завършилите висше образование между 30-34 годишните до 36 % до 2020 г.</p>	<p>програма за реформи</p> <ul style="list-style-type: none"> В съответствие с приоритет 1: Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила” на Националната програма за развитие „България 2020”; При отчитане на целите на „Програма за нови умения и работни места“ да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел повишаване участието в трудовия живот и постигане на по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на труд, в това число чрез трудова мобилност. В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2012 г. относно изпълнението на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020) – Специфична препоръка 4 - <i>Да бъдат ускорени реформите по отношение на съответните нормативни актове в областта на училищното и висшето образование, както и придружаващите ги мерки, с фокус върху осъвременяването на учебните програми и подобряване на обучението на учители.</i> При отчитане на призива в Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висшето образование: Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за висше образование (2012 г.) В подкрепа на Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.) В съответствие със Съобщения от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до комитета на регионите: В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа (2011 г.) В изпълнение на приоритетите, заложи в
		<p><u>ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 3:</u></p> <p>Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда</p>	<p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:</p> <p>Подобряване на базовото и продължаващото обучение за педагогическия и непедагогическия персонал, включен в образованието и обучението</p>	

			<p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2: Подкрепа на продължаващото обучение и създаване на условия за развитие на личностни и професионални знания и умения през целия живот</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3: Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4: Насърчаване на връзките между професионалното образование, висшето образование, науката и бизнеса</p>	<p>Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> В изпълнение на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2008 – 2013 г. и на бъдещата Стратегия за учене през целия живот за периода до 2020 г. <p>Идентифицирани нужди:</p> <p>Намаляване броя на преждевременно отпадналите от училище</p> <ul style="list-style-type: none"> Модернизиране на учебното съдържание и пренасочването му към овладяване на ключови компетентности <p>Подобряване на образователните постижения на 15-годишните ученици в областта на четенето, математиката и природните науки.</p> <ul style="list-style-type: none"> Повишаване на качеството и конкурентоспособността на висшето образование Несъответствие между потребностите на пазара на труда и уменията и ниска адекватност на образователната система Подкрепа на педагогическите специалисти за повишаване на квалификацията и подобряване на професионалните им умения
<p>Приоритетна ос 4: Образователна среда за активно социално приобщаване</p>	<p>Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността (ТЦ 9)</p>	<p><u>ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1:</u> Активно приобщаване</p>	<p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Повишаване на качеството и подобряване на достъпа до образование чрез създаване на подкрепяща среда за</p>	<ul style="list-style-type: none"> При отчитане на стратегическа цел 3 (<i>Утвърждаване на равнопоставеността, социалното сближаване и активното гражданско участие</i>) в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“) За постигане на националната цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено

			<p>приобщаващо образование</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:</p> <p>Намаляване на преждевременно напусналите образователната система чрез повишаване на мотивацията, насърчаване на приобщаването и подкрепа на включването</p> <p>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:</p> <p>Повишаване на качеството и улесняване на достъпа до образование за ефективна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства и от семейства на имигранти и бежанци и за подобряване на образователните резултати</p>	<p>висше образование – 36% до 2020 г. от Национална програма за развитие «България 2020»</p> <ul style="list-style-type: none"> В съответствие със стратегическа цел 2 «Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие на човешкия капитал» на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2012 г. относно изпълнението на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020) – Специфична препоръка 1 „Да положи по-големи усилия за подобряване на качеството на публичните разходи, особено в областта на образованието“ и СП 4 „Да ускори съпътстващите мерки, като се съсредоточи върху осигуряването на реален достъп до образование на групите в неравностойно положение“ В изпълнение на приоритетите, заложи в Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. В съответствие с приоритетите, заложи в:<ul style="list-style-type: none"> ✓ Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2015 г. (Документът е приет с Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.) ✓ Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.) ✓ Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.) ✓ Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.“
Приоритетна ос 5: Образователна и ИКТ инфраструктура	Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество –(ТЦ 2)	<u>ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1:</u> Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Превръщане на училищата и висшите училища в привлекателно място за	<ul style="list-style-type: none"> В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, сред които повишаване на инвестициите в наука и иновации, с намаляване на броя на отпадащите от училище и с повишаване на процента на завършилите

	Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот (ТЦ 10)	изграждане на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение <u>ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2:</u> Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество чрез засилено използване на основаващи се на ИКТ приложения	развитие на личността и база за бъдеща конкурентоспособна професионална реализация СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Повишаване качеството на образованието и научните изследвания чрез осигуряване на ИКТ инфраструктура и съвременни образователни технологии	висше образование измежду 30-34 годишните <ul style="list-style-type: none"> В съответствие с водещата инициатива „Съюз за иновации” по Стратегия Европа 2020, която акцентира върху подобряване на рамковите условия и достъп до финансиране за научни изследвания и научна инфраструктура. За постигане на националната цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020 г. във връзка с целите в Стратегия „Европа 2020” В съответствие с Плана за действие за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион има специална Приоритетна област 7, посветена на развитието на общество, основано на знанието, чрез изследвания, образование и информационни технологии При отчитане на целите на „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ да ускори развитието на високоскоростен достъп до интернет и да извлече ползи от наличието на единен цифров пазар за домакинствата и фирмите.
Приоритетна ос 6: Транснационално сътрудничество				

Обосновка на финансовото разпределение

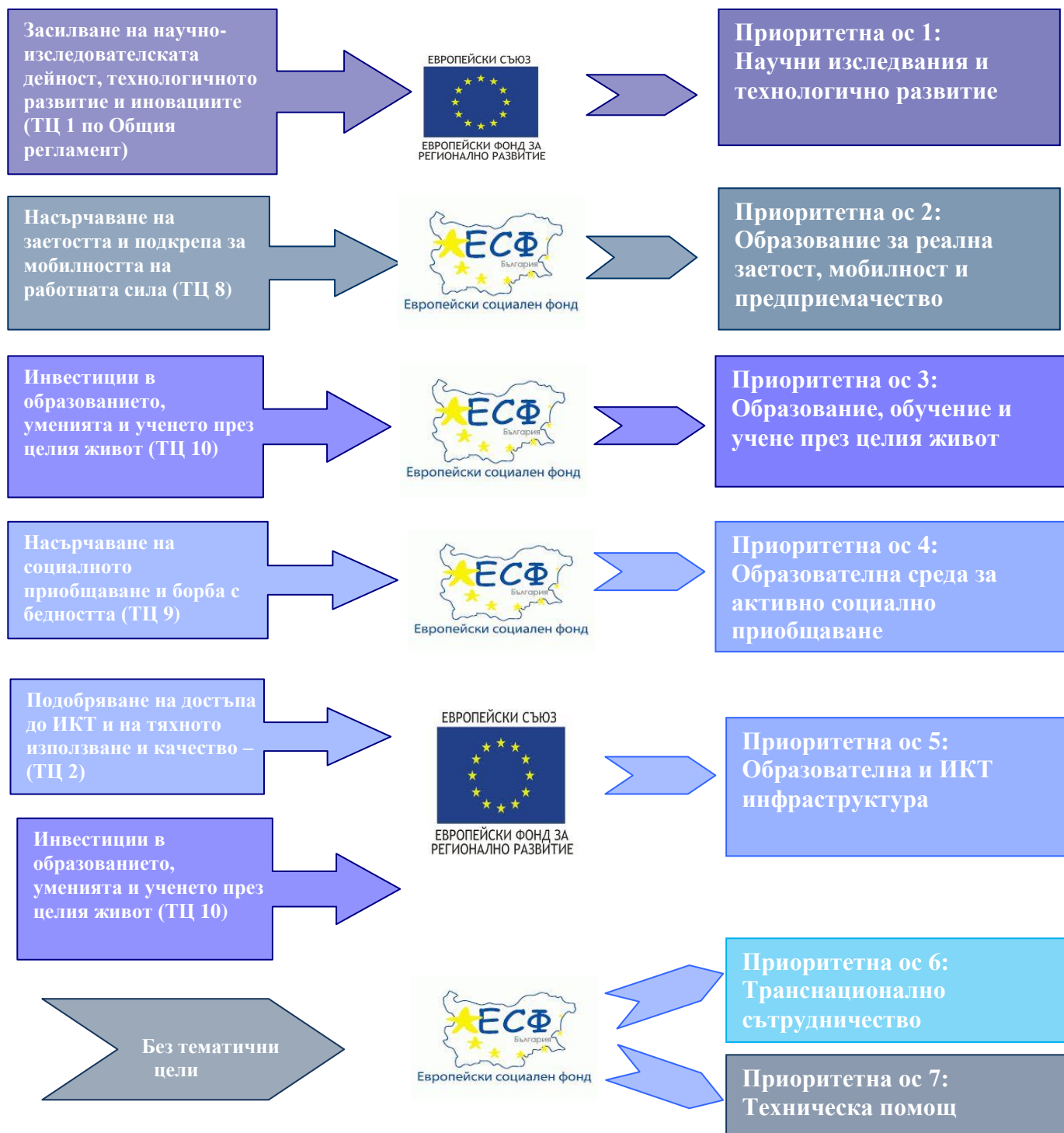
Таблицата е в процес на разработка

РАЗДЕЛ 3. ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ ОСИ

3.1. Стратегическа цел на програмата:

Постигане на интелигентен растеж и изграждане на общество, базирано на знанието, чрез повишаване качеството на научните изследвания и образованието

3.2. Връзка между тематични цели и приоритетни оси

ПРИОРИТЕТНА ОС 1: НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ

Описание на мотивите за формиране на приоритетни оси, които покриват повече от една категория региони или повече от една тематични цели – където е приложимо.

Не е приложимо. Приоритетната ос обхваща единствено тематична цел 1 „Засилване на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите”. /чл. 9 (1) от проекта за Общ регламент/

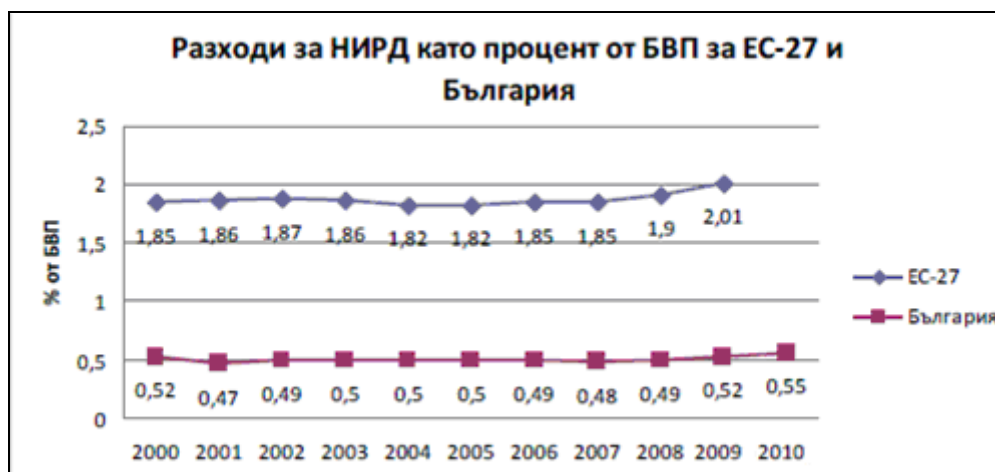
ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационна дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ:

Изграждане на конкурентна среда за качествени научни и иновативни изследвания и развитие и модернизиране на научната инфраструктура

През 2010 г. в изпълнение на Стратегията “Европа 2020” бе определена национална цел за инвестиции в НИРД в размер на 1,5% от БВП до 2020 г. По отношение финансирането на науката на фиг. 1 може да се види разликата в разходите за НИРД между България и средната стойност за ЕС-27.

Фигура 1. Разходи за НИРД в ЕС-27. Източници: Евростат и МОМН

Инвестициите в научни изследвания и технологично развитие са решаващ фактор за икономическия растеж и развитие на конкурентоспособността на

икономиката. Повишаването на качеството на научните изследвания и развитието на иновациите е от съществено значение за устойчивия растеж на България. Такъв растеж изисква целенасочени инвестиции в приоритетни за страната научни направления, необходим брой квалифицирани изследователи и изобретатели и атрактивна научна среда. Учените и специалистите, работещи в сферата на висшето образование и науката, трябва да бъдат мотивирани към такава дейност чрез конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие, модерна инфраструктура и подходяща работна среда. Модерната научноизследователска инфраструктура е основополагаща за постигането на значими научни резултати. Тя осигурява стратегическото и ефективно развитие на научните изследвания и повишаване на стойността, качеството и конкурентоспособността на научните продукти. Създаването и модернизирването на научната инфраструктура във висшите училища и научните институти ще спомогне и за намаляване на изтичането на мозъци и ще установи подходяща среда за подготовка на високо квалифицирани специалисти. Редица анализи и доклади за България недвусмислено показват, че остарялата и недостатъчна, в някои случаи и неадекватна научна инфраструктура е един от основните проблеми пред технологичното развитие на страната.

За преодоляване на икономическото изоставане трябва да се предприемат и следните дейности: подпомагане на приложните научни изследвания в приоритетните за страната направления; оптимизация на мрежата от научни институти и висши училища, чрез която ще се постигне концентрация на научния потенциал и научна инфраструктура; подпомагане на участието на български научни институти и висши училища във вече изградени международни научни мрежи и партньорства. Инвестициите в научни изследвания, осъществени чрез мерките на оперативната програма, ще повишат като цяло капацитета на българските научни институции и изследователи за по-успешното им интегриране и пълноценно участие в Европейското изследователско пространство.

В международната практика, за предпоставяне и улесняване генерирането на нови идеи в науката и за тяхното приложение в практиката се създават центрове за върхови постижения /Centers of excellence/ и центрове за компетентност /Centers of competence/. Центровете за върхови постижения са средища за водещи специалисти и изследователи в научна сфера от международно значение. Центровете за компетентност са средища за водещи специалисти и изследователи в научна сфера от международно значение в областта на приложните науки и иновациите. Създаването и развитието на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност трябва да се извърши чрез насочване на ресурсите в приоритетните за страната научни направления и икономически области. Мерките следва да се фокусират в подкрепа на научни колективи с доказан потенциал да провеждат изследвания с високо научно качество, чиито резултати намират признание и подобаваща оценка от международната научна общност. Такива научни колективи следва да бъдат подпомагани в достатъчна степен и с достатъчна продължителност, за да имат съвременна научна инфраструктура, конкурентно възнаграждение, за да могат да постигнат и поддържат високо ниво на изследователската си дейност.

В резултат от развитието на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност в България ще се създадат условия за висококачествени и ефективни научни изследвания в съответствие с приоритетите в Националната стратегия за научни изследвания, както и с общеевропейските научни приоритети. Затова е необходимо да се насочат средствата от европейските структурни фондове като допълващ инструмент към националното финансиране. Създаването и развитието на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност следва да се базира на независима международна оценка, както по отношение на съществуващите такива центрове и възможността на научни институции да се включат в развитието на такива центрове, така и по отношение на създаването на изцяло нови центрове от научни институции.

Паралелно с това ще се оптимизира мрежата от научни институти и висши училища, тъй като концентрацията на научен потенциал и на модерна научна инфраструктура ще даде възможност за повишаване на качеството на научните изследвания и висшето образование и за фокусиране върху приоритетните за страната научни и икономически области.

Като резултат от подпомагане на приложните научни изследвания се очаква създаването на научни продукти в приоритетните за страната области на *Иновационната стратегия*, продукти, защитени от правото на интелектуална собственост. Това ще укрепи и засили връзката между науката и бизнеса и ще способства за устойчивото икономическо развитие на България.

Подпомагането на участието на български научни институти и висши училища във вече изградени международни научни мрежи и партньорства ще създаде условия за ефективна интеграция на нашите изследователи в Европейското изследователско пространство. Особено внимание ще бъде поставено върху регионалното сътрудничество, в частност с научни институции и организации от Балканите и от страните от Дунавския регион. Очаква се създаването или изграждането на инфраструктура или лаборатории за съвместно използване и/или обучение от научни институти и/или висши училища.

По този инвестиционен приоритет ще се създадат или развият 6-8 центъра за върхови постижения и 8-10 центъра за компетентност на базата на независима международна оценка на потенциалните бенефициенти, които ще осигурят създаване на среда за качествени и ефективни научни изследвания, условия за включване в международни и европейски мрежи за съвместни научни изследвания в рамките на европейската научна политика, ще улеснят и стимулират взаимодействието и връзката между свързани или допълващи се научни сектори и ще създадат механизми за взаимодействие между научните институти, висшите училища и бизнеса за развитието и прилагането на иновативни идеи и разработки.

С модернизирването на научната инфраструктура във висшите училища и научните институти ще бъде поставен фокус върху създаването на критична маса и инфраструктура, взимайки предвид и демографската ситуация в страната, застаряването на населението и отражението на тези фактори върху броя на изследователите. Структурните фондове на ЕС ще бъдат използвани за модернизиране на не по-малко от 20 % от научната инфраструктура в научните институти и не по-малко от 10 % от научната инфраструктура във висшите училища.

Във всички тези мерки приоритет ще бъде даван на модернизацията на научната инфраструктура в приоритетните научни направления от Националната стратегия за научни изследвания и *Иновационната стратегия*.

Чрез дейностите, които ще се финансират по този инвестиционен приоритет се цели да се намали фрагментацията на системата от научни институти и висши училища като едновременно с това се постигне повишаване на качеството на научните изследвания и висшето образование. Чрез оптимизацията ще се постигне концентрация на научния потенциал и ще се натрупа критична маса научна инфраструктура, необходима за качествени научни изследвания. Концентрацията ще даде възможност за фокусиране върху приоритетните научни и икономически области, което ще повиши и интереса на бизнеса към научните изследвания.

Средствата ще са насочени и към дейности, подпомагащи участието на български научни институти и висши училища във вече изградени международни научни партньорства (CERN, ESA, EMBC, и др.), както и с Европейския институт за иновации и технологии. Фокус следва да бъде поставен върху сътрудничеството с научни институции и организации от Балканите, както и от страните от Дунавския регион. Така ще се създадат условия за ползотворно регионално научно сътрудничество. Сред очакваните резултати е и създаването или изграждането на инфраструктура или лаборатории за съвместно използване и/или обучение от научни институти и/или висши училища.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

Таблицата е в процес на разработване

И д. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1	Центрове за върхови постижения / центрове за компетентност	Брой центрове				2014			На 2 години
S2	Подкрепени НИРД проекти за създаване или обновяване на научна инфраструктура	Брой проекти				2014	.....		На 2 години

Допустими дейности:

- Подкрепа за създаване и развитие на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност
- Подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура в съществуващи научни институции и висши училища, които провеждат научни изследвания в области, съответстващи на националните приоритети за наука и иновации.

Съгласно определенията в рамковите програми за наука на ЕС 6 и 7 /6РП и 7РП/, научната инфраструктура представлява:

- ✓ Условия, ресурси и услуги, изисквани от изследователите, за да развиват ефективни научни изследвания на европейско ниво и да осъществяват трансфер, обмен и натрупване на знания;
- ✓ Основно оборудване, апаратура, сбирки, архиви и структурирана информация, други уникални или специфични научни инфраструктури.

Ще се финансират дейности, свързани с:

- ✓ Изпълнение на актуализираната Националната пътна карта за научна инфраструктура
  - ✓ Изграждане на нови и модернизиране на съществуващи лаборатории и оборудване с научна апаратура за провеждането на научни изследвания в съответствие на Националната стратегия за научни изследвания
  - ✓ Научни и университетски библиотеки и музейни колекции с научни архиви
  - ✓ Учебно-изследователски лаборатории във висшите училища и изследователските институти.
- Подкрепа за оптимизацията на мрежата от научни институти и висши училища – изграждане на изследователска и учебно-изследователска инфраструктура, подобряване на учебната и социално-битовата среда и др.
  - Подкрепа за провеждане на приложни научни изследвания - финансиране на самите изследвания и дейности, свързани със закупуване на нова или модернизиране на съществуваща апаратура, оборудване, материали, консумативи и др., необходими за провеждане на приложното научно изследване, включително и разходите по възнаграждения на участниците.
  - Подкрепа за дейности, свързани с насърчаване на развитието на партньорски мрежи и съвместни инфраструктури/лаборатории между висши училища, центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, бизнес организации.
  - Дейности, в подкрепа на заплащането на такси за членство/участие/съвместни дейности в международни научни мрежи или организации.

Целеви групи: изследователи, преподаватели, докторанти, пост-докторанти, млади учени, специализанти, участници в научни изследвания, студенти, ученици

Териториален обхват:

На територията на цялата страна

Бенефициенти: научни организации /БАН, ССА/, научни институти, висши училища и/или техни основни звена, центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, МОМН

Насоки за избор на операции:

При избора на конкретни операции по този инвестиционен приоритет ще се прилагат следните основни принципи:

1. Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ /БФП/ ще става чрез конкурентен подбор на проекти;
2. Предимство ще се дава на кандидати, които са преминали международна независима оценка на научния си потенциал;
3. Кандидатите следва да са в сферата на приоритетните научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или приоритетите на *Иновационната стратегия*.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се предвижда използване на големи проекти.

Индикатори за приоритетната ос

Общи индикатори за изпълнение: В процес на разработване

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
Заети лица, които работят в новопостроена или новооборудвана научноизследователска инфраструктура	%		НСИ
	%		

Специфични индикатори за изпълнение: В процес на разработване

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
Брой длъжности за заети с НИРД лица, разкрити в подпомогнатите институции	Брой		Бенефициенти по проекти

ПРИОРИТЕТНА ОС 2:

ОБРАЗОВАНИЕ ЗА РЕАЛНА ЗАЕТОСТ, МОБИЛНОСТ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Описание на мотивите за формиране на приоритетни оси, които покриват повече от една категория региони или повече от една тематични цели – където е приложимо.

Не е приложимо. Приоритетната ос обхваща единствено тематична цел 8 „Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила”.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: *Достъп до заетост за търсещите работа и неактивните лица, включително местните инициативи за заетост, и подкрепа за мобилността на работната сила*

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Създаване на условия за разширяване на достъпа до пазара на труда чрез валидиране на придобити компетентности и умения

Валидирането на учебни резултати, а именно знания, умения и компетентности, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене, ще имат важна роля за повишаване на пригодността за заетост и на мобилността, както и за увеличаване на мотивацията за учене през целия живот, особено при хората в социално и икономически неравностойно положение и при нискоквалифицираните. Валидирането на адекватни знания, умения и компетентности ще даде още по-ценен принос за подобряване на функционирането на пазара на труда, като стимулира мобилността и повишава конкурентоспособността и икономическия растеж.

С цел на всяко лице да бъде дадена възможността да удостовери наученото извън формалното образование и обучение — включително придобития благодарение на мобилността опит — и да се ползва от него в професионалното си развитие и по-нататъшно учене ще бъдат разработени механизми, които да дадат на всяко лице възможността да:

- валидира знанията, уменията и компетентностите, които е придобило чрез неформално и самостоятелно учене, включително, когато е приложимо, чрез образователни ресурси със свободен достъп;
- да получи пълна или, където е приложимо, частична квалификация въз основа на валидиран опит, придобит чрез неформално и самостоятелно учене.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Създаване на условия за разширяване на достъпа до пазара на труда чрез развитие на системата за кариерно ориентиране

Кариерното ориентиране се свързва с кръг от дейности, които подпомагат хората на всички възрасти и на всеки етап от техния живот да определят своя капацитет, компетенции и интереси, да вземат решения за образование, обучение и работа, и да управляват своя индивидуален живот и възможности за учене, работа и други ангажменти, в рамките на които този капацитет и компетенции могат да се придобият и/или прилагат. Развитието на системата за кариерно ориентиране още от училищното образование ще допринесе не само за разширяване на възможности за достъп до пазара на труда, но и за усъвършенстване на професионалните умения и усвояване на нови знания от учениците.

Предложените дейности в инвестиционния приоритет ще допринесат за формирането на умения за управление на кариерата през целия живот. Основният резултат, който ще бъде постигнат в рамките на програмния период е осигуряване на качествени услуги по ориентиране. Това ще се осъществи и чрез насърчаването на координацията и сътрудничеството между заинтересованите страни на национално, регионално и местно ниво.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1	Обхванати в кариерно ориентиране	Брой		0	Брой	2013	100000	НСИ, РИО към МОМН, висши училища, НАЦИД, научни организации	Веднъж на 2 години
S2	Брой лица, получили документи за валидирани компетентности	Брой		0	Брой	2013	5000	НСИ, ЦРЧР, РИО към МОМН, висши училища, научни организации	Веднъж на 2 години

Допустими дейности:

- Подкрепа на дейности за развитие на системата за кариерно ориентиране (информирание и съветване, консултиране, оценка на компетенциите, наставничество, юридическа помощ, обучение за вземане на решение, формиране на умения за управление на кариерата).
- Изграждане на функционираща национална система за валидиране на резултати от неформалното и информалното учене и насърчаване на използването ѝ от всички възрастови групи над 16 години;

- Подпомагане на кариерното ориентиране на учениците в училищното образование;
- Популяризиране на ученето през целия живот;
- Насърчаване на доброволчески инициативи за придобиване на знания и умения по неформален начин;
- Създаване на условия за разработване на секторни квалификационни рамки в системата на професионалното образование и обучение и висшето образование и в контекста на Националната квалификационна рамка на Р България;
- Подкрепа за дейности по Националната квалификационна рамка и разработване на секторни квалификационни рамки;

Целеви групи: педагогически специалисти, кариерни консултанти, психолози, ученици и младежи, лица без завършени етапи и степени на образование

Териториален обхват: цялата страна

Бенефициенти: МОМН и второстепенните му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, НАПОО, центрове за кариерно ориентиране, НИОКСО, училища, НПО.

Насоки за избор на операции:

Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ /БФП/ ще става чрез конкурентен подбор на проекти, а за дейности, осигуряващи цялата система – чрез директно предоставяне на БФП

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се предвижда използване на големи проекти.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2: Модернизация и укрепване на институциите на пазара на труда в т. ч. системите за образование и обучение, включително действия за засилване на транснационалната мобилност на работната сила

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Създаване на благоприятна среда за развитие на капацитета и за повишаване на квалификацията на заетите в областта на науката и висшето образование

Инвестициите в развитието на човешките ресурси в науката и висшето образование спомагат за повишаване на качеството на научните изследвания и съответно за икономическия растеж и развитие на конкурентоспособността на икономиката. Изискват се целенасочени инвестиции, за да бъде създаден необходим брой квалифицирани изследователи и изобретатели, които да работят в атрактивна научна среда. Инвестициите ще повишат капацитета на българските изследователи за по-успешното им интегриране в Европейското изследователско пространство. Заетите с научни изследвания се нуждаят от атрактивна работна среда и условия, в които да развиват своите фундаментални и/или приложни изследвания. Развитието на човешките ресурси в тези области ще подкрепи мерките в Приоритетна ос 1 на настоящата програма. То е важно условие за развитието на висшето образование, науката и технологиите. Водещи специалисти трябва да бъдат привлечени към работа, свързана с висшето образование и науката. Те трябва да бъдат мотивирани към такава дейност чрез конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие, подходяща работна среда и модерна инфраструктура. Това ще спомогне за намаляване на изтичането на мозъци и ще установи подходяща среда за подготовка на високо квалифицирани специалисти.

Чрез този инвестиционен приоритет ще бъде повишена квалификацията на заетите в сектора на науката и висшето образование.

При планирането на дейностите са взети предвид и основните насоки на Стратегия Европа 2020. Образованието на човешките ресурси в научните звена и висшите училища и обучението им в работна среда с цел повишаване на квалификацията, следва да придобие решаваща роля по отношение на образованието за устойчиво развитие и определянето на конкретните начини за неговото прилагане в образователните и научните институции. Повишаването на квалификацията е предпоставка за професионалното им израстване. Фактор за постигането е мотивацията за непрекъснатото усъвършенстване на знанията, уменията и компетентностите в рамките на ученето през целия живот. Това несъмнено ще доведе до постигане на специфичните цели на ОП.

За ефективното осъществяване на квалификационните дейности е необходимо да се проучват и анализират потребностите от квалификация и усъвършенстването на моделът на прогнозиране и планиране на квалификационните дейности. Важни условия за реализиране на тази политика са осигуряването на равен достъп до различните видове и форми на квалификация.

На изследователите и преподавателите ще бъдат дадени възможности за допълнително обучение по ИКТ, защита на интелектуалната собственост, предприемачество и др. Ще бъдат подобрени условията за мобилност на изследователи и преподаватели. Ще се оказва подкрепа за докторанти, пост-докторанти, специализанти и учени.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Подобряване условията за мобилност

През настоящия програмен период не са предвидени достатъчно възможности за подкрепа на мобилността на човешките ресурси. Единствено в схемите на ОП „Развитие на човешките ресурси” са изпълнявани проекти по грантови схеми за подкрепа на докторанти, пост-докторанти, специализанти и млади учени, по които беше възможно тези бенефициенти да бъдат подкрепени за участие в научни форуми в чужбина и по-специално – в други европейски страни. Липсват ефективни механизми за привличане на водещи български учени, работещи в чужбина или за привличане на чуждестранни докторанти или изследователи за провеждане на научни изследвания в България, както и на преподаватели за работа в български висши училища. Нужно е значително да се подобрят условията за мобилност както в науката, така и във висшето образование.

Чрез дейностите по инвестиционния приоритет ще бъдат подобрени условията за мобилност на изследователи, преподаватели, педагогически специалисти, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, служители в образователни и научни организации, ученици.

Повишаването на квалификацията на изследователите, на преподавателите във висшите училища и на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование ще даде като резултат повишено участие на България в европейски и международни програми за научни изследвания и в програми за обмяна на опит и ще повиши качеството на образованието и научните изследвания в страната.

Подкрепата за мобилността ще създаде условия за партниране между български и чуждестранни учени за провеждане на научни изследвания и ще доведе до повишено участие в научни изследвания с иновативен характер.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

Таблицата е в процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
SI	Обхванати в различни квалификационни форми	Брой			Брой	2013		НСИ, висши училища, научни организации	Веднъж на 2 години
	Обхванати в различни форми на мобилност	Брой			Брой	2013		НСИ, ЦРЧР, РИО към МОМН, висши училища, научни организации	Веднъж на 2 години

Допустими дейности:

- Подкрепа за квалификация на човешките ресурси в научния сектор.
- Подкрепа за квалификация на човешките ресурси във висшето образование.

- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти в научния сектор и във висшето образование.
- Подобряване на условията за усъвършенстване и придобиване на нови личностни и професионални знания и умения, включително чрез развитие на партньорски мрежи.
- Развитие на партньорски мрежи между български и чуждестранни учени, изследователи, студенти и докторанти за провеждане на научни изследвания
- Осигуряване на достъп до научни бази данни;
- Подкрепа за мобилност на докторанти, пост-докторанти, специализанти и учени, включително и като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
- Подкрепа за мобилност на преподаватели във висшите училища, включително и като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
- Подкрепа за дейности, свързани с признаване на образование и/или професионални квалификации, придобити в чужди държави.

Целеви групи: изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, педагогически специалисти в предучилищното и училищно образование, студенти, докторанти, учени, изследователи, специализанти

Териториален обхват: цялата страна

Бенефициенти: МОМН и второстепенните му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, научни организации /БАН, ССА/, научни институти, НИОКСО, РИО към МОМН, ЦРЧР, висши училища, училища, детски градини, извънучилищни педагогически учреждения, социални партньори;

Насоки за избор на операции:

При избора на конкретни операции по този инвестиционен приоритет ще се прилагат следните основни принципи:

1. Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ /БФП/ ще става чрез конкурентен подбор на проекти, а за дейности, осигуряващи цялата система – чрез директно предоставяне на БФП;
2. Предимство ще бъде давано на кандидатите в сферата на приоритетните научни направления от Националната стратегия за научни изследвания или в приоритетите на *Иновационната стратегия*
3. При операциите, свързани с повишаване на квалификацията на изследователите и преподавателите приоритетно ще се финансират мерки, свързани с ИКТ, чужди езици, защита на интелектуалната собственост и предприемачеството.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се предвижда използване на големи проекти.

Индикатори за приоритетната ос

Индикаторите са в процес на разработване

Общи индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	%		
	%		

Специфични индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	Брой		

ПРИОРИТЕТНА ОС 3:

НАСЪРЧАВАНЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО, УМЕНИЯТА И УЧЕНОТО ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

Описание на мотивите за формиране на приоритетни оси, които покриват повече от една категория региони или повече от една тематични цели – където е приложимо.

Не е приложимо. Приоритетната ос обхваща единствено тематична цел 10 „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот”.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Намаляване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Повишаване на качеството на предучилищното и училищното образование за подобряване на постиженията на учениците в овладяването на ключови компетентности

Българското предучилищно и училищно образование има своите традиционни достойнства, които следва да бъдат съхранени. В изпълнение на целите на Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното

образование и подготовка (2006–2015 г.) бяха предприети много положителни стъпки, най-съществените сред които са въвеждането на единни разходни стандарти за издръжката на едно дете/ученик, прилагането на делегирани бюджети, задължителната двугодишна подготовка преди първи клас, финансово осигурена целодневна организация на учебния ден за учениците от 1. до 4. клас, прилагането на единен образователен пакет – стандарти, учебни програми и учебни планове, ориентирани към резултати от обучението, ежегодните национални външни оценявания в края на 4. и на 7. клас и на задължителните държавни зрелостни изпити.

В същото време системата на предучилищното и училищното образование е изправена и пред редица проблеми и предизвикателства. Част от промените в последните години са неефективно осъществени – неразработени докрай механизми, небалансирани правомощия, несвързаност на промените, неучастие на всички заинтересовани страни.

Независимо от ориентацията на стандартите и учебните програми към придобиване на ключови компетентности, 41 % от 15-годишните български ученици показват резултати под критичното първо равнище в областта на четенето, математиката и природните науки в международното изследване PISA 2009 на ОИСР, като особено отчетливи са разликите в резултатите според вида на училището и големината на населеното място.

Тези усилия в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъдат предшествани от висококачествено и икономически достъпно образование и грижи в ранна детска възраст. В тази връзка утвърждаването на задължителната предучилищна подготовка на децата, две години преди постъпването им в училище (от 2012 г.), има огромен образователен ефект, който носи дълготрайни ползи с оглед на социализацията и постиженията на всяко дете през целия период на обучение, а не само на по-добрите резултати в училище.

Повишаването на качеството на предучилищното образование ще бъде солидна основа за по-нататъшно учене и ще допринесе за превенцията на отпадането от училище и за увеличаване на ползите при завършване и достигане общото ниво на овладени умения. Разширяването на възможностите за осигуряване на качествено образование и грижи за децата преди постъпване в училище може да бъде и част от мерките за превенция на отпадащите от училище деца.

Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се допринесе за повишаване на нивото на грамотност на 15-годишните ученици в областта на четенето, математиката и природните науки, усвояване на знания и умения за работа в дигиталното общество, придобити компетентности, подкрепящи личностното развитие, социалната интеграция и професионална реализация и развити нагласи за вземане на информирани решения в полза на себе си и на другите за гарантиране на устойчиво развитие; да се намалят различията в резултатите от ученето в различните училища и населени места; да се модернизират учебните програми, учебните планове, учебниците и учебните помагала; да се осигурят условия и подкрепа за прилагането на педагогически иновации и съвременни подходи на преподаване; да се засили действието на системите за ранно установяване и ранна намеса при проблеми с ученето.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Подобряване на достъпа до образование и намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система до 11% към 2020 г.

Макар че последните години се наблюдава положителна тенденция в стойностите на преждевременно напусналите образованието сред населението на възраст 18 - 24 години, които не се записват за някакво обучение и темповете, с които страната ни намалява дела на преждевременно напусналите училище през последното десетилетие да са значително по-ускорени от средните за ЕС, актуалната ситуация в България показва, че все още не е задоволителен постигнатият за 2012 г. дял от 12.8 %.

Засилва се отчуждаването на децата от училище поради комплексни причини - отхвърляне на образованието/училището като ценност, неефективен социален и семеен контрол, липса на адекватни стимули за посещаване на училище, недостатъчна гъвкавост на училището спрямо интересите и очакванията на учениците, неефективна система на допълнителна и консултационна работа, фокусирана върху изоставащите ученици и особено върху учениците със средни и добри постижения, непривлекателна среда.

Неудовлетворителна е степента на социализация на децата в свободното им време и извън училище.

Въведената от 2012 година двегодишна задължителна предучилищна подготовка спомага за преодоляване на разликите в уменията и съдейства за когнитивното, езиковото, социалното и емоционалното развитие на децата. Нетният коефициент на записване на децата в детските градини в България е само 81.5 %. Мерките за привличане и включване в предучилищно образование, особено на децата в риск ще бъдат насочени към прилагането на модели за тясно сътрудничество между дома и образованието и грижите в ранна детска възраст и повишаване на инвестициите в предучилищно образование, както и с цел промяна на обществените възприятия за него като за част от системата на социални услуги.

Необходимо е разработване и прилагане на системни и ефективни подходи за подкрепа на деца и ученици с пропуски в обучението, за навременно откриване и насърчаване на даровити и талантиливи деца, както и разработен междусекторен координационен механизъм на национално, областно и общинско равнище, основаващ своите политики, планове и мерки на систематично наблюдение, анализ и оценка като предпоставка за коригиращи действия, разпределение на ресурси, насочване на инвестиции съобразно потребностите на съответните равнища, при гарантиране на редовна отчетност и прозрачност.

Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се увеличи броят на децата и учениците, обхванати от образование, да се подобри достъпът до предучилищно и училищно образование, да се осигури плавен преход между образователните институции в предучилищното и училищното образование и да се намали процентът на отпадащите от училище. Очакван резултат е и реинтеграцията на отпаднали от училищната система обратно в училище.

Разширяването на предлагането на целодневното обучение, създаването на оптимални условия за самоподготовка на учениците и осигуряването на условия за

пълноценен отход и творчески занимания в свободното от учебни занимания време чрез извънкласни и извънучилищни форми ще повиши мотивацията им за включване в училищния живот.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3:

Усъвършенстване на системата за оценяване на резултатите от обучението и разработване и прилагане на ефективни системи за осигуряване и управление на качеството, мониторинг на образователната система и справедливо разпределяне на ресурсите в образованието

Огромен недостатък на училищната система е липсата на система за управление на качеството на образованието, както и на такава за инспектиране на качеството на образователните институции. Осъществяваният контрол е насочен почти изцяло към спазване на нормативните актове и не допринася ефективно за напредъка на системата. В процес на разработване са стандарт за инспектиране на институциите в системата на предучилищното и училищното образование, стандарт за организационно развитие и управление на качеството, както и индикатори за ефективност на образованието, чийто резултат е свързан със създаването на единна система за оценяване на ученици, учители и училищна среда.

При наличието на значително развита система за външно оценяване, все още липсва анализ за съпоставяне резултатите на учениците на входа и на изхода на съответния етап, поради което резултатите от външното оценяване не водят до достатъчно надеждни изводи относно постиженията на учениците от различните видове училища, както и не предоставят информация за влиянието на средата.

Чрез операциите в този инвестиционен приоритет се очаква да се изгради функционираща цялостна система за управление на качеството на образованието чрез индикатори, отчитащи входните данни (ресурсите, с които разполага образователната система), процесите (нейното функциониране), изходните резултати (приносът ѝ за развитието на отделния ученик) и гарантирана прозрачност и публичност на резултатите от инспектирането.

Необходима е единна система за контрол и оценка на качеството на образованието (критерии, инструментариум, процедури) на системно ниво и на ниво образователна институция, която да осигурява съпоставимост на резултатите.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

В процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мер на единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане

S1	деца на възраст от 4 години до започване на училище, обхванати в предучилищно образование	%	деца на възраст от 4 години до започване на училище, обхванати в предучилищно образование	79,2	%	2010	85	НСИ Eurostat	Всяка година
S2	лица на възраст от 18-24 години, преждевременно напуснали образование	%	лица на възраст от 18-24 години, преждевременно напуснали образование	12,8	%	2011	11	НСИ Eurostat	Всяка година
	15-годишни ученици с ниски умения в областта на четенето	%	15-годишните ученици с ниски умения в областта на четенето	41,0	%	2009	30	OECD (PISA)	През 3 години
	15-годишни ученици с ниски умения в областта на математиката	%	15-годишните ученици с ниски умения в областта на математиката	47,1	%	2009	37	OECD (PISA)	През 3 години
	15-годишни ученици с ниски умения в областта на природните науки	%	15-годишните ученици с ниски умения в областта на природните науки	38,8	%	2009	30	OECD (PISA)	През 3 години
	Осигурени стипендии	Брой	Общ брой ученици		Брой	2013		МОМН, училища,	Веднъж на 2 години

Допустими дейности:

- Подкрепа на мерки и политики, насочени към подобряване на ключовите компетентности на учениците с акцент върху грамотността, уменията за общуване на чужд език, дигиталната компетентност, социалните и гражданските компетентности
- Разширяване и усъвършенстване на прилагането на системата за оценяване (външно и/или вътрешно) на резултатите от обучението на учениците на национално, регионално и училищно равнище

- Подкрепа на мерки и политики, насочени към измерване на постиженията на учениците в областта на четенето, математиката и природните науки в т.ч. дейности, свързани с участие в национални и международни изследвания;
- Подкрепа на мерки за въвеждане на модерни технологии и интерактивни методи и средства в образователния процес, включително и на електронно съдържание;
- Разработване и актуализиране и оценка на ефективността на учебни планове и програми;
- Подкрепа за подобряване на управлението на институциите и процесите в системата на предучилищното и училищното образование, включително в областта на инспектирането.
  - Подкрепа за дейностите в проекта на *Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)*
- Разработване на мерки и политики за улесняване на прехода на малките деца от семейната среда към образованието, както и на прехода на учениците между различните образователни етапи и степени
- Разработване на стандарти за гарантиране на качеството на предучилищното образование с участието на всички заинтересовани страни (включително семействата) и разработване на подходящи за развитието на децата програми и учебно съдържание, които благоприятстват придобиването както на когнитивни, така и на некогнитивни умения;
- Внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика за училищната готовност
- Осигуряване на условия за целодневна организация на образователния процес в училищата и обезпечаване на възможност учениците да пребивават в училище преди началото на учебните часове и след края, ако това се налага
- Разработване и прилагане на общински програми за личностно развитие и на училищни програми за подобряване на достъпа и задържането на учениците
- Осигуряване на възможности за допълнително обучение, съобразно индивидуалните потребности на децата и на учениците:
- Осигуряване на възможности за разгръщане на творческите способности на децата и учениците чрез извънкласни и извънучилищни дейности
- Подкрепа на мерки, насочени към разгръщане на потенциала на деца и ученици с изяви дарби в областта на науката, изкуствата и спорта
- Подкрепа на мерки, насочени към стимулиране на иновативността и предприемачеството на децата и учениците
- Подкрепа на педагогическите иновации, които увеличат шансовете на децата и учениците за постигане на по-добри образователни резултати
- Засилване интереса и мотивацията на децата и учениците за учене чрез модернизирани на системата за отпускане на ученически стипендии.

Целеви групи: деца, ученици, младежи, родители, учители, педагогически специалисти, психолози, директори

Териториален обхват:

На територията на цялата страна

Бенефициенти: МОМН и второстепенните му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, НПО.

Насоки за избор на операции:

Операциите ще се осъществяват чрез директно предоставяне на БФП или чрез конкурентен подбор на проекти.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се планира използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се планира използване на големи проекти.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2:   Подобряване на качеството, ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Повишаване на качеството на висшето образование с цел подобряване на условията за заетост на завършващите

Висшето образование е в основата на усилията за преодоляване на кризата – в този момент повече от всякога. Ще се подкрепи насърчаването на обучение в сферата на висшето образование, насочено към студентите, което се характеризира с иновативни методи на преподаване, включващи студентите като активни участници в собственото им обучение. Повишаването на качеството на висшето образование ще доведе до по-добра реализация на пазара на труда на завършващите младежи.

Разработването, разбирането и практическото прилагане на резултатите от ученето е от ключово значение за успеха на системата за трансфер на кредити (ECTS), дипломните приложения, признаването на квалификациите, квалификационните рамки и осигуряването на качество, като всички те са независими едни от други.

Ще бъде насърчено участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове и изследователски школи

Чрез този инвестиционен приоритет се цели повишаване на качеството на висшето образование и подобряване на условията за заетост на завършващите. Чрез мерките ще се изпълни Препоръката на ЕК за модернизиране на висшето образование. Ще се подпомагат висшите училища за въвеждане на нови и иновативни форми на

преподаване, електронно обучение, гъвкави модели на обучение. Ще се усъвършенства системата за акредитация на висшите училища, ще се подобри системата на финансиране на висшето образование.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Подобряване на достъпа до висше образование и увеличаване на броя на завършилите висше образование между 30-34 годишните до 36 % до 2020 г.

Висшето образование е важна част от преодоляването на трудностите, пред които сме изправени в настоящия момент. Силните и отговорни системи за висше образование осигуряват основите за развитието на обществата на знанието. Въпреки известният напредък през последните години по отношение на процента на хората, завършили висше образование /27,3 % през 2011/, ще трябва да бъдат положени трайни усилия за изпълнението на водещата национална цел в областта на образованието, според която до 2020 г. 36 % от младите хора трябва да са завършили висше образование. За изпълнение на тази специфична цел ще се предвидят стимули за младите хора, с които ще се подобри достъпът им до висше образование като стипендии, студентски кредити и др.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1	Осигурени стипендии за студенти	Брой	Общ брой студенти	13 500	Брой	2013	120 000	МОМН, висши училища	Веднъж на 2 години
S2	Придобили висше образование	%	Население между 30 -34 г.	28%	%	2013	36%	МОМН, ЦИОО, НСИ, висши училища	Веднъж на 2 година

Допустими дейности:

- Усъвършенстване на системите за управление на висшите училища и въвеждане на системи за наблюдение и контрол
- Усъвършенстване на системата за акредитация, въвеждане на гъвкави акредитационни модели и външно оценяване на качеството във висшето образование (вкл. и чрез поддържане на разработената рейтингова система на ВУ)
- Разработване и внедряване на модели за обвързване на финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите

- Усъвършенстване на формите за преподаване и на методите за оценяване на студентите и докторантите
- Интегриране на въпросите за устойчивото развитие в учебното съдържание и реализация на интердисциплинарни програми за повишаване знанията и уменията на студентите по въпросите на устойчивото развитие и климатичните промени
- Насърчаване участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове, изследователски школи и др.
- Студентски стипендии за успех;
- Студентски стипендии за специални постижения;
- Студентски стипендии за обучение в приоритетни за икономиката области;
- Подкрепа на системата на студентско кредитиране;
- Усъвършенстване на моделите на прием във висшите училища;
- Подкрепа за прилагане на гъвкави модели на обучение, позволяващи по-лесно съчетаване на ученето с лични/семеенни ангажименти и/или с работа.

Основни целеви групи: студенти, кандидат-студенти, младежи, докторанти, специализанти, преподаватели и работещи във висшите училища

Териториален обхват:

На територията на цялата страна

Бенефициенти: МОМН и второстепенните му разпоредители с бюджетни кредити, висши училища и техни основни звена, социално-икономически партньори, работодатели, браншови организации

Насоки за избор на операции:

Операциите ще се осъществяват чрез директно предоставяне на БФП или чрез конкурентен подбор на проекти.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се планира използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се планира използване на големи проекти.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 3: Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Подобряване на базовото и продължаващото обучение за педагогическия и непедагогическия персонал, включен в образованието и обучението

Компетентността на персонала е ключът към висококачественото образование и обучение. Привличането, обучаването и задържането на персонал с подходящата квалификация представлява огромно предизвикателство.

С реализирането на дейностите, планирани в този инвестиционен приоритет се очаква повишаване на методическата и управленската подготовка и създаване на мотивация за развитие и самоусъвършенстване на педагогическия и непедагогическия персонал чрез осигуряване на възможности за развитие на професионалните компетентности, както и за надграждане на управленските компетентности.

Като резултат се очаква да бъде създадена благоприятна среда за повишаване на квалификацията на човешките ресурси в образователния сектор като се включат необхванати във въвеждащи квалификационни дейности, бъдат осигурени условия за поддържаща квалификация, включително на допълнително надградена квалификация на обхванатите до момента.

Предвидените дейности за повишаване на квалификацията са насочени към утвърждаване на постигнатите резултати по посока на практическата приложимост, насърчаване и подкрепа на професионално развитие на педагогическите и непедагогически специалисти, подкрепа в началото на кариерата и към повишаването на качеството на възможностите за продължаващо професионално развитие на учителите и останалия персонал в образователната система. Част от дейностите ще бъдат насочени по-специално към привличане и задържането на младите специалисти, както и към активно включване и на мъжете в сектора.

Предложените дейности следва да доведат до предоставяне на по-добри възможности за продължаващо професионално развитие и за компенсиране на известни дефицити в базовата подготовка, т.е. придобиване на допълнителна квалификация за успешна реализация и са насочени към изграждане на ефективна система за въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация на педагогическите специалисти; към създаване на условия, мотивиране на педагогическите специалисти да разширяват и усъвършенстват компетенциите и уменията си с цел реализиране на устойчиво кариерно развитие; към преодоляване на дефицита от умения и компетенции за работа с деца и ученици със СОП; работа в интеркултурна среда; умения и подходи, насочени към предотвратяването на преждевременното напускане на училище, към мотивиране и задържане в системата на образованието на застрашени от напускане ученици, вкл. на обучаващите се от мигрантски семейства, подкрепа на педагогическите специалисти със социална насоченост (социални педагози, психолози, педагогически съветници и др.), укрепване на административния капацитет на институциите за обучение и за образование за осигуряване на високо качество на образователните услуги.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Подкрепа на продължаващото обучение и създаване на условия за развитие на личностни и професионални знания и умения през целия живот

През периода 2006 – 2010 г. образователната структура на населението¹ на възраст 25 – 64 години в България продължава да се подобрява, като следва ясно изразената тенденция на увеличение на броя и дела на населението с висше и средно образование при същевременно намаляване на броя и дела на хората с основно и по-ниско образование. За първи път при Преброяване 2011 г. е включена категорията „никога непосещавали училище”. Броят на тези лица е 58.0 хил. или 0.98% от населението на 7 – 64 навършени години. Тревожен е фактът, че те никога не са се включвали в образователната система.

При трите основни етнически групи - българи, турци и роми, се наблюдава повишаване на образователното равнище за периода 2001 - 2011 г., като най-слаба е тази промяна в ромската общност.

Усилията в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъдат допълнени с висококачествени програми за усвояване на основни умения за възрастни, предимно чрез обучение на работното място. Необходимо е да бъдат положени усилия за увеличаване на тревожно ниското понастоящем равнище на участие в обучението за възрастни – по този показател България е на едно от последните места сред страните членки на ЕС.

Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се повиши участието в различни форми на учене през целия живот. Това ще даде възможност за по-добра реализация на пазара на труда на участващите в такива форми. Ще бъдат подобрени социалните и комуникативните умения на младежи и възрастни. Ще се усъвършенства усвояването на нови знания, което ще доведе до повишаване на качеството им на живот. Участието на възрастни в курсове за ограмотяване, както и в курсове за усвояване на учебно съдържание от класове в прогимназиалния етап и получаването на документи за придобити компетентности в рамките на основната образователна степен след успешно полагане на необходимите изпити ще им даде възможност да продължат образованието си, да се включат в пазара на труда или да продължат обучението си за придобиване на степен на професионална квалификация.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3:

Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование

Професионалното образование и обучение (ПОО) представлява един от основните фактори, определящи постигането на водещите цели за ЕС. Пред системата за ПОО се поставя предизвикателството да се посрещнат непосредствените и бъдещите нужди от умения.

Системата за професионално образование и обучение в България все още не може да осигури необходимите умения, които се търсят на пазара на труда. Към момента липсва изградена система за наблюдение на нуждите от обучение по професии

¹Статистиката на образованието в България е изградена на базата на Регламент № 452/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО), ревизия 1997 г. (ISCED '97), и съпътстващите я методически ръководства.

за осигуряване на образование, съответстващо на националните и регионалните икономически приоритети. Необходимо е да се гарантира обратната връзка от пазара на труда към предлагането на професионално образование и обучение, така че оценката на бъдещите изисквания за умения и посрещането на нуждите на пазара на труда да се отчитат адекватно в процесите на планиране на професионалното образование и обучение.

Чрез инвестициите в дейности, свързани с повишаване на качеството на професионалното образование и обучение ще бъде дадена възможност на завършващите за по-успешна реализация на пазара на труда. Това пряко ще доведе до намаляване процента на младежка безработица в страната. От друга страна, това ще даде на бизнеса квалифицирани кадри като по този начин ще спомогне и за привличане на повече чуждестранни инвестиции.

За да може до 2020 г. работните места да се увеличат, е нужно по-високо равнище на професионалните умения. За да се отговори на това търсене, са необходими по-високи стандарти на образование и по-добри учебни резултати, а младите хора трябва да бъдат насърчавани да развиват универсални умения, които да им дадат възможност да бъдат предприемчиви и да се адаптират по-лесно към промените на пазара на труда, което от своя страна ще улесни прехода от образование към заетост и ще помогне за намаляване на младежката безработица.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4:

Насърчаване на връзките между професионалното образование, висшето образование, науката и бизнеса

Сътрудничеството между системите на професионалното образование и обучение, висшето образование и бизнеса в България не е достатъчно ефективно. Необходимо е по-активно сътрудничество с бизнеса и работодателите, за да могат знанията в максимална степен да се приближат до реалната работна среда. Това разминаване в равнището на уменията буди все по-голяма загриженост за конкурентоспособността на националната икономика.

Все още системата на професионалното образование и обучение и на висшето образование не е достатъчно гъвкава по отношение изискванията на бизнеса за бързо и директно включване на завършилите на пазара на труда. Съотношението между теоретично и практическо обучение, предвидено в учебните планове по много от професиите продължава да бъде в полза на теоретичното обучение. Учебните планове не са ориентирани към практическо обучение в реална работна среда. Работодателите не участват в изготвянето на учебната документация за обучение и участват недостатъчно ангажирано и активно в крайното оценяване на придобитите професионални компетентности на завършващите професионално образование по професии.

В момента подкрепата от страна на бизнеса за осигуряване на работни места за учебна и производствена практика на учениците и студентите не е достатъчна. Съществува необходимост от разширяване на възможностите за провеждане на стажове за учениците и студентите. Постигане на високо ниво на професионалното образование

и обучение и на висше образование неизбежно налага насърчаване на обучението, основано на практиката, включително провеждане на стажове с високо качество, професионална практика и модели за обучение, съчетаващи теоретична и практическа подготовка, чрез които да се подпомогне преходът от обучение към заетост, и поощряване на партньорствата между публичните и частните институции (за осигуряване на подходящи учебни програми и умения).

Чрез инвестициите по този приоритет ще се постигне подобряване и укрепване на връзките между професионалното и висшето образование и на механизма за взаимодействие на професионалното образование с бизнеса. Ще се подобрят възможностите на завършващите професионално или висше образование за успешна реализация на пазара на труда. Ще се изградят мрежи между професионалните, висшите училища и бизнеса. Ще се повишат практическите умения на учениците и на студентите за работа в реална работна среда.

Очаквани резултати:

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

В процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1	Изградени партньорски мрежи между средни и висши училища, научни и бизнес институции	Брой				2013		Училища, висши училища, научни и работодателски организации	Веднъж на 2 години
S2	Ученици и студенти преминали практическо обучение в реална работна среда	Брой	Общ брой ученици и студенти			2013		училища и висши училища	Веднъж на 2 година
	Обучаващи се в ОКС бакалавър/магистър, които придобиват професионална квалификация учител	%	Дял от общия брой		%	2013		МОМН, ЦИОО, висши училища	Веднъж на 1 година
	Обхванати в различни квалификационни форми	Брой			Брой	2013		НСИ, РИО към МОМН, НАЦИД,	Веднъж на 2 години
	Възрастни 25-64 години, включени в УЦЖ	%	Дял от общия брой	1,2	%	2011	10	Евростат	Всяка година

Допустими дейности:

По този инвестиционен приоритет ще се финансират дейности, свързани с:

- Подкрепа за квалификация и продължаващо обучение на педагогическия и непедагогическия персонал, включен в образованието и обучението;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти;
- Подобряване на условията за усъвършенстване и придобиване на нови личностни и професионални знания и умения, включително чрез развитие на партньорски мрежи;
- Подкрепа за изграждане на системи за планиране на обучението в зависимост от нуждите на пазара на труда на национално и регионално ниво;
- Актуализация на учебни програми и учебни планове в професионалното образование и във висшето образование с участие на работодателите
- Разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на „обучение чрез работа” и подкрепа за провеждане на ефективно практическо обучение в реална работна среда за ученици в професионалните гимназии, студенти и докторанти
- Изграждане на партньорски мрежи между средните и висшите училища, научните организации и бизнеса
- Стимулиране на образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и/или в професионални направления от приоритетните области на икономиката;
- Подкрепа за дейности, свързани с прилагането на системата за трансфер на кредити в професионалното образование
- Предоставяне на грантове за подкрепа на докторанти, както и подкрепа на прекъснали докторанти за продължаване на обучението;
- Подкрепа на дейности за въвеждане или модернизиране на системи за дистанционно и електронното обучение;
- Насърчаване на гъвкави пътеки за учене през целия живот за лицата, необхванати от традиционната образователна система чрез разширяване на спектъра от възможности за учене в т. ч. ограмотвяване на възрастни, курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени и за придобиване на степени на професионална квалификация.
- Въвеждане на гъвкави форми на обучение в професионалното образование;
- Подкрепа за участие на студенти и ученици в национални и международни конкурси, включително и на конкурси по предприемачество.

Целеви групи: деца, ученици, младежи, студенти, възрастни, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, преподаватели във висшите училища

Териториален обхват:

На територията на цялата страна

Бенефициенти:

МОМН и второстепенните му разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и техни основни звена, училища, научни организации, научни институти, социално-икономически партньори, работодатели, браншови организации, младежки организации, НПО, общини.

Насоки за избор на операции:

Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ /БФП/ ще става чрез конкурентен подбор на проекти, а за дейности, осигуряващи цялата система – чрез директно предоставяне на БФП.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се предвижда използване на големи проекти.

Индикатори за приоритетната ос

В процес на разработване

Общи индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	%		
	%		
	%		
	%		
	%		

Специфични индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	Брой		

ПРИОРИТЕТНА ОС 4:

ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ

Описание на мотивите за формиране на приоритетни оси, които покриват повече от една категория региони или повече от една тематични цели – където е приложимо.

Не е приложимо. Приоритетната ос обхваща единствено тематична цел 9 „Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността”.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1: Активно приобщаване

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Повишаване на качеството и подобряване на достъпа до образование чрез създаване на подкрепяща среда за приобщаващо образование

В периода от 2004 до 2013 г. е осъществен интензивен процес на интегрирано обучение на децата и учениците със СОП: през 2004 г. интегрирано се обучават 717 деца и ученици със СОП, а през 2013 г. – 11 575 деца и ученици. Постигнато е нарастване на броя на ресурсните учители и на останалите специалисти - през 2004 г. са назначени 129 ресурсни учители и други специалисти, а през 2013 г. техният брой е 1260. Същевременно е нараснал и броят на училищата и детските градини, в които се обучават интегрирано деца и ученици със СОП – през 2004 г. техният брой е 130 училища и 44 детски градини, а през 2013 г. – 1493 училища и 694 детски градини.

Съществуват сериозни затруднения, свързани с ранното оценяване на образователните потребности и ранната превенция на обучителните затруднения, с недостига на дидактични материали, учебно-технически средства и апаратура, необходими за обучението на децата и учениците съобразно индивидуалните им потребности и възможности, с недостига на подготвени специалисти за работа с децата и учениците съобразно различните видове увреждания и нарушения, както и с недостига на специалисти в отдалечените и малките селища, с недостатъчна подготовка на учителите в детските градини и училищата за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Приобщаващото образование цели да надгради интегрираното обучение и да подготви образователната система за нови предизвикателства. То има за цел да изгради „училище за всички”, т.е. хармонична и разнообразна образователна среда в детските градини и училищата с оглед осигуряване на равнопоставеност и достъп до качествено образование, по-пълноценна подготовка за бъдещия обществен живот и реализацията на пазара на труда. Приобщаващото образование ще надгражда добрите практики и проектно тестваните модели за работа с деца и ученици със СОП с оглед интегрирането им в образователната система и развитието на национална образователна политика за приобщаващо образование.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:

Намаляване на преждевременно напусналите образователната система чрез повишаване на мотивацията, насърчаване на приобщаването и подкрепа на включването

Причините за преждевременното напускане на училище са комплексни – икономически, социални, образователни, етнокултурни и др. Трайната политика за осигуряване на достъпна среда и подходящи условия за обучение на децата и учениците пряко кореспондира с целите за намаляване на дела на преждевременно напусналите. Една от групите с повишен риск за преждевременно напускане на училище е и групата на децата, които не са включени в системата на предучилищното образование. Непосещаването на детска градина повишава риска за възникването на обучителни затруднения в училище, особено за децата от уязвимите групи и на децата със специални образователни потребности. Чрез подкрепата на дейности в този инвестиционен приоритет се очаква да се осигури плавен преход от интегрирано към приобщаващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания, да се намали риска от отпадане на ученици с девиантно поведение и на деца и ученици в риск.

Дейностите за постигане на тази специфична цел трябва да бъдат насочени към насърчаване и изграждане на всеобхватна и интегрирана политика както за превенция на това явление, така и за неговото преодоляване. Очакваните резултати се свързват с реализирането на мерки за насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование, осигуряване на позитивна образователна среда, подкрепа за личностното развитие на децата и учениците, за развитие на занимания по интереси.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

В процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1	Децата и учениците със специални образователни потребности в системата на предучилищното и училищното образование, включени в	%					%		годишно

	процеса на приобщаващото образование								
S2		брой		.			.		годишно

Допустими дейности:

- Подкрепа за осигуряване на процеса на приобщаващо образование;
- Подкрепа за деца и ученици със специални образователни потребности;
- Подкрепа на ученици с девиантно поведение за продължаване на образованието и за социално включване;
- Подкрепа на деца и ученици с изяви дарби в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта
- Подкрепа за въвеждане на модел за ранно оценяване на образователните потребности и за превенция на обучителните затруднения.
- Развитие на подкрепящата среда в системата на предучилищното и училищното образование за осъществяване на приобщаващо образование чрез: повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на екипната работа; гъвкави форми на обучение; осигуряване на специализирани пособия и помагала; индивидуална подкрепа за личностно развитие.
- Подкрепа за кандидатстване във висши училища на кандидат-студенти с увреждания
- Мерки за подкрепа студенти, специализанти и докторанти с увреждания
- Мерки за подкрепа на студенти, специализанти и докторанти и с изяви дарби

Целеви групи: деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, специализанти, родители, учители, ресурсни учители, педагогически специалисти, психолози, директори

Териториален обхват: на територията на цялата страна

Бенефициенти:

МОМН и второстепенните му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища, научни организации, научни институти, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, НПО.

Насоки за избор на операции:

Операциите ще се осъществяват чрез директно предоставяне на БФП или чрез конкурентен подбор на проекти.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се планира използване на финансови инструменти

Планирано използване на големи проекти:

Не се планира използване на големи проекти.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2: Интеграция на маргинализирани общности

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:

Повишаване на качеството и улесняване на достъпа до образование за ефективна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства и от семейства на имигранти и бежанци и за подобряване на образователните резултати

Образователната система е призвана да формира като базисна обществена ценност уважението към правата и свободите на всеки индивид и да не допуска дискриминация на никакво основание. В подкрепа на това разбиране в България са създадени нормативни условия за равен достъп до образование на всички деца и ученици, в т.ч. и от етническите малцинства и систематично се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Редица изследвания, проведени чрез представителни и сондажни социологически проучвания, наблюдения на специализирани граждански организации сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците – липса на достатъчни финансови и материални условия, недостиг на квалифицирани кадри и липса на стратегия за квалификация и преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви, затруднения при получаване на качествено образование в малките селски училища, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.

Твърде сериозен е проблемът при маргинализираните общности, като особено тревожно е положението на децата от ромски произход. Причините са известни – ниски доходи, висока степен на безработица, лош бит, културна изостаналост, недостатъчно високо или подходящо образование и др. Изоляцията на ромите в отделни квартали и ромски гета възпрепятстват образователната интеграция и намаляват шансовете им за професионална и личностна реализация. Ниският стандарт на живот е фактор за нередовно посещение на училище и непълноценно участие в учебно-възпитателния процес.

Като съществен проблем се очертава и недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.

Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин. Очакваният резултат от тези мерки е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от

следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак училища, както и подобряването на училищната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.

Ще бъдат взети мерки за подобряване на средата и ще се създадат съвременни условия за развитие на потенциала на всяко дете във физическо, интелектуално и личностно отношение, насочени към пълноценна социална интеграция и последваща професионална реализация. Другите мерки в тази област ще бъдат насочени към постигане на резултати, свързани с мотивацията на семействата от малцинствените етнически групи за включване на децата им в учебния процес, както и допълнително обучение по български език на лицата от малцинствените етнически групи и за децата от семейства на имигранти и бежанци, преподаватели за работа в мултикултурна среда, предоставяне на допълнителна педагогическа помощ.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

В процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1		Брой				2014			Веднъж на 2 години
S2		Брой				2014			Веднъж на 2 години

Допустими дейности:

1. Подкрепа за дейностите в Националната стратегия за интегриране на ромите /2012-2020/ и планове за нейното изпълнение в областта на образователната интеграция;
2. Подкрепа за допълнително обучение по български език за учениците, за които българският език не е майчин;
3. Подкрепа за работа в интеркултурна среда
4. Подкрепа за изграждане и съхраняване на културна идентичност на децата и учениците от етническите малцинства, включително и чрез изучаване на майчин език.
5. Подкрепа на процеса на интеграция чрез повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда.

6. Подкрепа на процеса на образователната интеграция и на социалното включване чрез оптимизация на мрежата от детски градини и училища.
7. Осигуряване на условия и ресурси за обхващане на децата учениците от етническите малцинства в целодневна организация на учебния ден.
8. Мерки за мотивация и подкрепа за продължаване на образованието на учениците в гимназиалния етап на средното образование и във висши училища.
9. Мерки за преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност.

Целеви групи: деца, ученици, младежи от етническите малцинства, от семейства на имигранти, мигранти или бежанци, родители, учители, педагогически специалисти, медиатори, директори

Териториален обхват:

На територията на цялата страна

Бенефициенти:

МОМН и второстепенните му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, детски градини, училища, общини, НПО.

Насоки за избор на операции:

Операциите ще се осъществяват чрез директно предоставяне на БФП или чрез конкурентен подбор на проекти.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се планира използване на финансови инструменти

Планирано използване на големи проекти:

Не се планира използване на големи проекти.

Индикатори за приоритетната ос

В процес на разработване

Общи индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	%		
	%		
	%		

Специфични индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните

	Брой		

ПРИОРИТЕТНА ОС 5:

ОБРАЗОВАТЕЛНА И ИКТ ИНФРАСТРУКТУРА

Описание на мотивите за формиране на приоритетни оси, които покриват повече от една категория региони или повече от една тематични цели – където е приложимо.

Двата инвестиционни приоритета в тази приоритетна ос съответстват на две тематични цели от Общия регламент – Тематична цел 2 „Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество“ и Тематична цел 10 „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот“. Опитът от изпълнението на проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и Оперативна програма „Регионално развитие“ през изтеклия програмен период 2007 – 2013 г. показва, че ефективност на инвестициите особено по отношение на нови форми на преподаване и свързаното с това повишаване на качеството на образованието и научните изследвания може да бъде постигнато чрез интегрирана подкрепа както за образователната инфраструктура, така и за информационните и комуникационни технологии.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 1:   Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждане на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: *Превръщане на училищата и висшите училища в привлекателно място за развитие на личността и база за бъдеща конкурентоспособна професионална реализация*

Един от основните проблеми в областта на образованието и младежката работа в страната са лошите условия на образователната и младежка инфраструктура, амортизираната среда и незадоволителните технически средства за осигуряване на образователни услуги.

От решаващо значение за България е да инвестира в качеството, конкурентоспособността и ефективността на образованието, което зависи до голяма степен от условията за преподаване – т.е. от съответната инфраструктура.

Инфраструктурното развитие трябва да се извършва по региони, за да бъде увеличен достъпа до образование и младежки услуги. Необходимо е *образователната*

(училища) и *младежката инфраструктура* (младежки центрове, бази за ученически и студентски спорт и отдих) да бъде развивана, поради директната ѝ връзка с икономическото развитие. Тази инфраструктура е важна за по-доброто съчетаване на образователния избор с нуждите на пазара на труда и за по-лесното интегриране на младите хора на пазара на труда, за предотвратяване на социалните проблеми, които са скъпи за обществото, както и за намаляването на отпадащите от образование ученици и за придобиването на основни работни навици. За постигане на тази цел ще се подкрепя образователната и младежката инфраструктура извън градовете, включени в интегрираното градско развитие на ОП „Региони в растеж 2014-2020”. Ще бъдат ясно разграничени и мерките Програма за Развитие на селските райони 2014 -2020 г. като във всички интервенции целта е подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образователната и младежка работа.

Специфичната цел е насочена към подобряване на образователната инфраструктура и ще подкрепи идентифицираните в Националната програма за развитие България 2020 и общоевропейската Стратегия „Европа 2020” измерения на сектор образование, както и мерките, предвидени в Националната програма за реформи.

В областта на *училищното образование* с висок приоритет на инвестиции ще бъдат: професионални училища и професионални гимназии, специалните училища, лабораториите и кабинетите по природни науки, училищните библиотеки в цялата училищна мрежа, чрез които се предоставят условия за подобряване на образователните резултати на учениците и повишаване на мотивацията им за учене

Изключително важно е осигуряването на възможности за целодневната организация на учебния процес чрез оборудване и обзавеждане на занимални, места за спорт и отдих, за занимания по интереси и др.

Осигуряването на материална база на младежки центрове - развитието на тази образователна инфраструктура предлага стабилна основа при интеграцията на младите хора в обществото, действа превантивно върху социалните проблеми, както и намалява риска от преждевременното отпадане от училища.

В областта на предучилищното образование основно трябва да се решава въпросът с недостатъчния брой на местата в детските градини в някои от големите градове чрез извършване на изцяло ново строителство. В по-малките населени места, където има наличен сграден фонд, усилията следва да се насочат към неговата модернизация.

Състоянието на *младежката инфраструктура* в страната не е на необходимото ниво, за да отговори на нарастващите потребности на младите хора. Към 2012 г. в страната функционират 475 публични обособени инфраструктури с различно предназначение, в които се предлагат услуги за младите хора в свободното им време (21,5% младежки центрове, 25% читалища, 5% действащи спортни зали, 15% спортни площадки, 4% мултифункционални комплекси и др.), но много малко от тях отговарят на съвременните изисквания. Това се дължи на лошите условия на сградите и на ограничените възможности на местните власти, които ги притежават или управляват, да ги ремонтират и оборудват. Това възпрепятства достъпа на младите хора и намалява ефективността на предлаганите услуги в месните общности.

Най-остри са нуждите от ремонт и повишаване на енергийната ефективност на сградения фонд (прозорци, врати, покриви, подове и др.).

Очакваните резултати от дейностите по изпълнение на тази специфична цел са подобряване на материалната база в училищната система и осигуряване на добри условия за провеждане на образователния процес и младежката работа.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

В процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1									
S2									

Допустими дейности:

- Подкрепа за образователна инфраструктура /без градовете, включени за подкрепа на интегрираното градско развитие на ОП “Региони в растеж 2014-2020”/ - строителство, реконструкция, ремонт на образователни институции, лаборатории, учебни зали, корпуси, спортни съоръжения, ученически и студентски столове и общежития;
- Подкрепа за енергийна ефективност /без градовете, включени за подкрепа на интегрираното градско развитие на ОП “Региони в растеж 2014-2020”/ - топлоизолация, подновяване на отоплителни инсталации, климатизация, вентилация и т.н.
- Създаване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания в учебни заведения, общежития, детски градини и бази за спорт и отдых /без градовете, включени за подкрепа на интегрираното градско развитие на ОП “Региони в растеж 2014-2020”/
- Обзавеждане и оборудване на висши училища, държавни и общински училища, общежития, младежки центрове, детски градини, бази за спорт и отдых
- Инвестиции за подобряване на спортната база в училищата и висшите училища /без градовете, включени за подкрепа на интегрираното градско развитие на ОП “Региони в растеж 2014-2020”/

Целеви групи: деца, ученици, студенти, докторанти, младежи, преподаватели, педагогически специалисти

Териториален обхват: цялата страна без градовете, включени за подкрепа на интегрираното градско развитие на ОП “Региони в растеж 2014-2020”

Бенефициенти: MOMH и второстепенни му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища, училища, детски градини, извънучилищни педагогически учреждения, общини.

Насоки за избор на операции:

Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ /БФП/ ще става чрез конкурентен подбор на проекти, а за дейности, осигуряващи цялата система – чрез директно предоставяне на БФП;

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се предвижда използване на големи проекти.

ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ № 2:   Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество чрез засилено използване на основаващи се на ИКТ приложения

Специфични цели към инвестиционния приоритет и очаквани резултати по всяка от целите

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1: Повишаване качеството на образованието и научните изследвания чрез осигуряване на ИКТ инфраструктура и съвременни образователни технологии

Описание на състоянието:

ИКТ инструментите и оборудването, необходими за различни дейности в образователната система и в научните институции, са в голямата си част физически и морално остарели. Настоящата ситуация силно влияе върху качеството на предлаганите услуги. За заетите в тези сфери и за младите хора не са привлекателни лошите условия. Въпреки, че към момента е осигурена 100 % свързаност на всички училища в България към Интернет, все още изостава модернизирването на ИКТ инфраструктурата. Това влияе пряко върху качеството на образователния процес и възпрепятства навлизането на нови технологии в обучението. Последната мащабна кампания за реновиране на компютрите в училищата беше реализирана в периода 2005-2007 г. в изпълнение на Националната стратегия за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в българските училища, когато бяха доставени в училищата над 65 000 компютъра. Въпреки, че през 2012 г. започна нов цикъл за обновяване на компютрите в училищата, възможностите позволиха да се оборудват терминални работни места едва в 500 училища на фона на над 2300 училища в образователната система.

Очакваните резултати по тази специфична цел са:

- обновяване на компютърната материална база с нови компютърни устройства;
- свързаност на училищата с интернет и с европейското образователно пространство при гарантиран достъп до контролния център за управление на мрежата и съдържанието;
- осигуряване възможност на изявени ученици и учители по-ефективно и пълноценно да участват в изпълнението на целите на програмата и да развиват иновативен капацитет;
- Изграждане на ширококолов пътен между 28-те РИО.

Таблица 4: Общи и специфични индикатори по инвестиционен приоритет

В процес на разработване

Ид. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1									
S2									

Допустими дейности:

- ИКТ инфраструктура – модерно комуникационно оборудване, позволяващо високоскоростен интернет, надеждна мрежова и компютърна инфраструктура в училище, в РИО и в МОМН, безжична свързаност (WiFi) на територията на института/училището, внедряване на IP телефония и видеовръзка;
- Оборудване на компютърни кабинети
- Средства за онагледяване на учебния процес - проектори и монитори, интерактивни (смарт) бели дъски, лаптоп (таблет), специализирано ИТ оборудване за специализираните кабинети – музикални keyboards за часове по музика, електронни микроскопи с връзка с компютър за часове по биология, компютърно оборудване с датчици за измерване (химия, физика), оборудване за симулация на процеси (4D, VR), стендове за специфични дейности за професионалните гимназии и др.
- Внедряване на интелигентни интерактивни системи за общуване с родители и общество (видеовръзка, Interactive Voice Response системи, смс гейтуеи и др.);
- Въвеждане на камери и системи за видеонаблюдение и контрол, мониторинг и статистика на достъпа (смарт карти, near field communication и др.) до училище и учебни или административни ресурси обезпечаващи учебния процес (лаборатории, физкултурни салони, столова и др.);
- Специализирано оборудване за он-лайн сътрудничество между институти/висши училища/училища и др.

Целеви групи: изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, педагогически специалисти в предучилищното и училищно образование, студенти, докторанти, учени, изследователи, специализанти, ученици.

Териториален обхват: цялата страна

Бенефициенти: МОМН и второстепенните му разпоредители, други министерства, които са финансиращи органи на училища, научни организации, научни институти,

висши училища, училища, детски градини, извънучилищни педагогически учреждения, общини.

Насоки за избор на операции:

Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ /БФП/ ще става чрез конкурентен подбор на проекти, а за дейности, осигуряващи цялата система – чрез директно предоставяне на БФП

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се планира използване на големи проекти.

Индикатори за приоритетната ос

В процес на разработване

Общи индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	%		

Специфични индикатори за изпълнение:

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	Брой		

ПРИОРИТЕТНА ОС 6: ТРАНСНАЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Приоритетната ос отговаря на чл. 10 от проекта на Регламент за Европейския социален фонд.

Целта на тази приоритетна ос е да се насърчи обмяната на идеи, добри практики и опит в използването на финансовата помощ от ЕС в областта на научните изследвания, образованието и обучението, социалното включване, управлението на проекти.

Приоритетната ос ще доведе до по-висока ефективност на разходите на Оперативната програма и ще способства за по-доброто планиране и отчитане на проекти. Очаква се с помощта на тази приоритетна ос да бъдат изградени партньорства между институциите от България и други европейски страни, включително и с държавите от Дунавския регион.

Български институции ще могат да развият знанията и уменията се за добро планиране, управление и отчитане на проекти като черпят от опыта на други държави.

Дейностите, които ще се финансират по тази приоритетна ос ще са свързани с проучвания в други държави-членки, посещения и обмяна на служители, разпространение и обмяна на информация, изследване на напредъка на други държави-членки, проучване на добри практики в други държави-членки, обмяна на опит на място, координирани съвместни действия.

Целеви групи:

Работещи в държавни институции, членове на Комитета за наблюдение на Оперативната програма, общини, научни организации, научни институти, висши училища, училища, социално-икономически партньори, младежки организации, НПО, МОМН и второстепенните му разпоредители

Бенефициенти:

Държавни институции, общини, научни организации, научни институти, висши училища, училища, социално-икономически партньори, младежки организации, НПО, МОМН и второстепенните му разпоредители.

3.Б. Описание на техническата помощ

ПРИОРИТЕТНА ОС 7: ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Описание на мотивите за формиране на приоритетни оси, които покриват повече от една категория региони или повече от една тематични цели – където е приложимо.

Не е приложимо.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ:

Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по Оперативната програма

С подкрепата на дейностите по тази приоритетна ос се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган. Необходимо е да се повишават уменията и на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. По време на първия програмен период 2007-2013 г. бе създаден административен капацитет в МОМН в качеството на МЗ по ОПРЧР, но той ще се нуждае от обучения, свързани с подобряване на процесите и процедурите по управление на оперативната програма.

Нужда от обучения има и за бенефициентите по програмата, с цел повишаване на компетенциите им по изпълнение и отчитане на проектите.

Основните дейности, които ще се подкрепят от тази приоритетна ос са свързани с повишаване на капацитета на човешките ресурси чрез обучения и други подходящи мерки; повишаване на мотивацията на експертите, заети с управлението на програмата и проектите, включително чрез допълнителни възнаграждения; техническо осигуряване на работата управление на оперативната програма.

Таблица 13: Специфични индикатори

Таблицата е в процес на разработване

И д. Н.	Индикатор	Мерна единица	Общ индикатор за изпълнение, използван за база	Базова стойност	Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова годишна	Целева стойност 2022	Източник на информация	Честота на отчитане
S1						2014			На 2 години
S2						2014	.....		На 2 години

Допустими дейности:

- Организационни дейности по управление на оперативната програма – заседания на Комитета за наблюдение, обучения, текущи разходи;
- Подкрепа за допълнителни възнаграждения, вкл. осигуровки и стимули за УО;
- Подкрепа за процедурите по подбор и оценка на проекти;
- Консултации, изследвания, анализи, проучвания, оценки по изпълнението, вкл. текуща оценка на програмата;
- Публикации, бюлетини, медийни участия, телевизионни клипове, реклама, интернет страница и др.
- Офис и компютърно оборудване, комуникационна техника, необходими за управлението на програмата;
- Дейности по финансовия контрол и одит;
- Дейности, свързани с мониторинг по изпълнението;
- Обучения за експертите на УО;
- Обучения за бенефициентите;
- Подкрепа за дейности по подготовка на следващия програмен период.

Бенефициенти:

Управляващ орган и бенефициенти по оперативната програма.

Планирано използване на финансови инструменти:

Не се предвижда използване на финансови инструменти.

Планирано използване на големи проекти:

Не се предвижда използване на големи проекти.

Индикатори за приоритетната ос

Общи индикатори за изпълнение: В процес на разработване

Индикатор	Мерна единица за индикатора	Целева стойност (2022)	Източник на данните
	%		
	%		

РАЗДЕЛ 4. ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

Разделът се разработва

РАЗДЕЛ 5. ИНТЕГРИРАН ПОДХОД КЪМ ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ

Не е приложимо

РАЗДЕЛ 6. СПЕЦИФИЧНИТЕ НУЖДИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ОБЛАСТИ НАЙ-СЕРИОЗНО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ, ГРУПИ В РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ И СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ И С ФОКУС ВЪРХУ МАРГИНАЛИЗИРАНИТЕ ОБЩНОСТИ

Инвестиционен приоритет 2 на Приоритетна ос 4 е свързан с мерки в подкрепа на маргинализираните общности. Систематично ще се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Различни анализи сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците. Затова ще се акцентира на преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви, затруднения при получаване на качествено образование в малките селски училища, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.

Специални мерки са насочени към подобряване на достъпа до образование за децата и учениците от ромски произход. Съществен проблем е недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.

Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин. Очакваният резултат от тези мерки е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак училища, както и подобряването на училищната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.

РАЗДЕЛ 7. СПЕЦИФИЧНИТЕ НУЖДИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ОБЛАСТИ ПОД ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА СУРОВИ И ПОСТОЯННИ ПРИРОДНИ И ДЕМОГРАФСКИ ДИСБАЛАНСИ

Не е приложимо

РАЗДЕЛ 8. ИНСТИТУЦИИ, ОТГОВОРНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО, КОНТРОЛА И ОДИТА И РОЛЯТА НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ

8.1 Идентифициране на съответните власти и органи

ОРГАН	НАИМЕНОВАНИЕ НА КОМПЕТЕНТНАТА ВЛАСТ, ОТДЕЛ ИЛИ ЗВЕНО	РЪКОВОДИТЕЛ НА КОМПЕТЕНТНАТА ВЛАСТ/ЗВЕНО
Управляващ орган	Министерство на образованието, младежта и науката, Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“	Главен директор на Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“
Сертифициращ орган	Министерство на финансите, дирекция „Национален фонд“	Директор на дирекция „Национален фонд“ и ръководител на сертифициращия орган
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“
Орган, към който ще се извършват плащанията от Европейската комисия	Министерство на финансите, дирекция „Национален фонд“	Директор на дирекция „Национален фонд“ и ръководител на

		сертифициращия орган
--	--	----------------------

8.2 Роля на партньорите

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 е подготвена в тясно сътрудничество с всички партньори. В работната група по изготвянето ѝ се включиха представители на други министерства, на административни органи, на общини, на неправителствени организации, организации на работодатели, организации на работници и служители, младежки организации, на академичната общност, на бизнеса.

Партньорите ще играят важна роля и в изпълнението на програмата, тъй като техни представители ще бъдат включени в Комитета за наблюдение, където ще участват при обсъждането на критериите за избор на конкретни операции.

РАЗДЕЛ 9. КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, , EAFRD, EMFF И ОСТАНАЛИТЕ ОБЩНОСТНИ И НАЦИОНАЛНИ ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ И EIV

Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж» ще има висок синергичен ефект по отношение на постигането на целите на другите оперативни програми. Освен пряката връзка с инициативите в сферата на труда и социалната политика, икономиката и регионалното развитие, новата оперативна програма притежава капацитета да повлияе положително върху постигането на приоритетите, свързани с развитието на аграрния сектор, институционалната среда и подкрепата за повишаване на ресурсната и енергийната ефективност.

Демаркацията с останалите оперативни програми ще бъде описана след провеждане на срещи с другите Управляващи органи в периода 1-10 април 2013 г.

Допълняемост с „Хоризонт 2020“ - рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации 2014-2020

"Хоризонт 2020" има три приоритета:

1. Наука за върхови постижения;
2. Водещи позиции в промишлеността;
3. Предизвикателства пред обществото.

С цел да се увеличи българското участие в Програмата на ЕС за научни изследвания и иновации - "Хоризонт 2020", българските учени се нуждаят от достъп до научноизследователска инфраструктура от най-високо ниво. Те трябва да развият таланта си и да получат подкрепа за създаване на партньорски мрежи с учени от други страни от ЕС.

Тази оперативна програма ще осигури подкрепа за изграждането на научноизследователския капацитет на научните организации и висшите учебни заведения, с цел модернизация на оборудването им и създаване на привлекателни

условия за изследователите. В резултат на това може да се очаква по-широко участие в "Хоризонт 2020". Модернизирането на научноизследователската среда ще доведе до привличане на учени от световна класа, които използват безвъзмездни средства, предоставени от "Хоризонт 2020".

Допълняемост с програма "Еразъм за всички"

Мерките по оперативната програма ще укрепят капацитета на българските научни организации и висши училища с цел да участват в програма "Еразъм за всички" - програмата на ЕС за образование, обучение, младежки дейности и спорт. Това ще увеличи привлекателността на българските образователни институции в рамките на схемите за мобилност на програма „Еразъм за всички” и в същото време ще подпомогне развитието на висшето образование не само в страната, но и в целия Европейски съюз. Дейностите по оперативната програма ще насърчават институционалното сътрудничество за прилагане на иновативни практики, поддържани от „Еразъм за всички”. Модернизирането на научната инфраструктура във висшите училища по ПО1 на тази оперативна програма ще ги направи привлекателни за студенти придобили образователна степен магистър от други страни, използващи схемата за гарантиране на заем, за да учат в чужбина - един от новите елементи в „Еразъм за всички”. Новите и модернизирани лаборатории, които ще бъдат изградени с помощта на оперативната програма ще допринесат за създаването на съюзи на знанието, които също ще бъдат подкрепени от „Еразъм за всички”.

РАЗДЕЛ 10. ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

ARTICLE 87(6) (B) CPR

ематични цели	Предварителни условия	Критерии за изпълнение	Отговорна институция и ангажимент	Статус – февруари 2013
1. Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите (цел във връзка с НИРД) (по член 9, параграф 1)	1.1. <i>Научни изследвания и иновации</i> : Наличие при целесъобразност на национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на научните изследвания и иновациите за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, целяща набирането на частни средства за научноизследователската дейност и иновациите.	<p>Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на научните изследвания и иновациите за интелигентно специализиране, която:</p> <ul style="list-style-type: none"> – се основава на SWOT (анализ на силните страни, слабостите, възможностите и заплахите) или подобен анализ, за да се съсредоточат ресурсите върху ограничен набор от приоритети в областта на научните изследвания и иновациите; – очертава мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската дейност и технологичното развитие; – включва механизъм за наблюдение; <p>Приета е рамка, очертаваща наличните бюджетни средства за научноизследователска дейност и иновации.</p>	<p>МИЕТ-водещи МОМН МТИТС МЗХ МРРБ МФ МЗ МТСП МОСВ ИАРА</p> <p><u>МИЕТ:</u> <u>Ангажимент:</u> Приемане на Иновационна стратегия за интелигентна специализация <u>Срок:</u> декември 2013 г.</p> <p>МОМН</p>	<p><u>МИЕТ</u></p> <p>Създадена е Работна група за разработване на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (Стратегията). С участието на експерти от Световната банка (по споразумението между МИЕТ и СБ за предоставяне на консултантски услуги) е проведено заседание на работната група на 19.10.2012, както и специална среща с ЕК за изясняване на изискванията на ЕК по отношение на Иновационната стратегия за интелигентна специализация.</p> <p>МОМН изпълнява Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020, обн. 12.08.2011 г. Стратегията се основава на SWOT и PEST анализи на научно-иновативната система. Основава се и на извършен Анализ на научната система, публикуван от МОМН през 2010 г. Въвежда мерки за концентрация на ресурсите и дефинира приоритети в областта на</p>

			<p>Ангажимент: Актуализация на Националната пътна карта за развитие на научната инфраструктура, като част от мерките предвидени в Националната стратегия за развитие на научните изследвания Срок декември 2013 г.</p>	<p>научните изследвания и иновациите. Предвидени са мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската и иновационната дейност. Съдържа индикатори за мониторинг и наблюдение на изпълнението на целите, задачите и мерките на стратегията.</p> <p>Стратегията е съвместен документ на МОМН, МИЕТ и МФ.</p> <p>Придружена е от тригодишен план за действие, като ще бъде направен отчет на изпълнението му и ще бъде предложен нов план за действие за следващия тригодишен период.</p> <p>Стратегията въвежда финансов индикатор за повишаване на инвестициите в НИРД до 1,5 % от БВП и в синхрон с Европа 2020 и Националната програма за реформи България 2020.</p> <p>Изготвен е Доклад за състоянието на научните изследвания в периода 2010, 2012 г. в Република България</p>
	Наличие на добре-интегрирана национална изследователска и	Стратегията за интелигентна специализация: 1. отчита необходимостта от по-	МИЕТ-водещи МОМН МТИТС	Всички изисквания ще бъдат адресирани с подготовката на Стратегията в срока, посочен за

	<p>иновационна стратегия за интелигентна специализация.</p>	<p>добро управление и от модернизация на системата на научноизследователската дейност</p> <p>2. отчита необходимостта от концентрация на иновационните дейности около основните академични или промишлени изследователски центрове</p> <p>3. последвана е от многогодишен план за бюджетиране и приоритизиране на инвестициите</p> <p>4. създава механизми за координиране на политиките в областта на науката и иновациите</p> <p>5. включва част за цифров растеж, интегрирана в самата стратегия</p> <p>6. адресира екоиновациите и иновациите в областта на водите</p> <p>7. създаване на система за оценка и мониторинг на изпълнението на политиката в областта на иновациите и изследователската дейност</p> <p>8. Да се създадат възможности за установяване на партньорство по линия на Европейския стратегически форум за научноизследователски</p>	<p>МЗХ МРРБ МФ МЗ МТСП МОСВ</p> <p><u>Ангажимент:</u> Приемане на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (Стратегията). <u>Срок:</u> декември 2013 г.</p> <p><u>Ангажменти по т.1:</u> <u>МОМН</u> Приемане на Правилник за оценка на научноизследователската дейност на научните организации и висшите училища <u>Срок:</u> септември 2013 г. <u>МОМН</u> Приемане на Хоризонтален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика на Република България <u>Срок:</u> декември 2012 г <u>Ангажимент по т. 5</u> <u>МТИТС</u> Разработва частта от Стратегията за цифровия</p>	<p>нейното приемане.</p> <p>МОМН Подготвя се актуализация на Правилник за оценка на научноизследователската дейност на научните организации и висшите училища и Фонд „Научни изследвания”, като се синхронизират процедурите с практиката на Европейската комисия и други утвърдени европейски институции.</p> <p>МОМН Разработен и приет е Хоризонтален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика на Република България</p> <p>МОМН Изпълнява се приетата с РМС № 692</p>
--	---	---	--	---

		<p>инфраструктури и други подобни инфраструктури</p> <p>9. Да се осигури съвместимост между стратегията в областта на иновациите и научноизследователската дейност със Стратегическия план за енергийните технологии</p> <p>10. Да се направи преглед на съществуващите рамкови условия за разработване на биопродукти и технологии</p> <p>11. Да се осигури подкрепа на съвместни иновационни дейности в хранително-вкусовата промишленост и селското стопанство, включително екоиновации и иновации в използването, опазването и пречистването на водите.</p> <p>12. Предприемане на действия за използване на иновационния потенциал на морето и крайбрежните ивици в съответствие с инициативата „Син растеж“, по-специално в области като „синя“ енергия, аквакултури, морски и крайбрежен туризъм, морски минерални ресурси, както и „сини“ биотехнологии.</p>	<p>растеж</p> <p><u>Ангажимент по т. 6 и т. 11</u></p> <p>МОСВ</p> <p><u>Разработва частта екоиновации, специфични за политиката по опазване на околната среда, водите и др. специфични за МОСВ области: аналитичен материал за обосноваване на приоритетни направления, които ще бъдат финансово подкрепени през следващия програмен период</u></p> <p><u>Ангажименти: по т. 10, 11 и 12</u></p> <p>МЗХ</p> <p>Изготвяне на преглед на съществуващите рамкови условия за разработване на биопродукти и технологии.</p> <p>Изготвяне на аналитичен доклад, обосноваващ необходимостта от финансова подкрепа на иновационни дейности в хранително-вкусовата промишленост, производството на биопродукти, «сини» биопродукти</p> <p>Изготвяне на аналитичен доклад обосноваващ възможността за използване</p>	<p>от 21.09.2010 Национална пътна карта за развитие на научната инфраструктура. Създадени са необходимите управленски структури, и координационни механизми, и са осигурени финансови ресурси от национални фондове (МОМН и ФНИ) за реализирането на инфраструктурите от Националната пътна карта и за ефективно участие в Европейската пътна карта за научна инфраструктура. Представители на МОМН активно и регулярно участват в Европейския стратегически форум за научни инфраструктури.</p> <p>България е включена в част от проекти за подготовка изграждането на научноизследователски инфраструктурни комплекси: EURO-ARGO - глобален мониторинг на океаните, BBMRI - биобанкирането и биомолекулярните ресурси, CLARIN - е-инфраструктура за интегриране и развитие на електронните езикови ресурси, с уникални бази данни и бази знания за български език, технологични софтуерни модули и компютърни мрежи.</p>
--	--	--	---	--

			на иновационния потенциал на морето съгласно приоритетите на европейската интегрирана морска политика (Морско дело и рибарство)	
	1.2 Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите.	Приет е предварителен многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите, свързани с приоритетите на ЕС, и при целесъобразност с Европейския форум за стратегии за научноизследователски инфраструктури (ESFRI).	<p><u>МИЕТ:</u> <u>Ангажимент:</u> Приемане на Иновационна стратегия за интелигентна специализация <u>Срок:</u> декември 2013 г.</p> <p>МОМН <u>Ангажимент:</u> Актуализация на Националната пътна карта за развитие на научната инфраструктура, като част от мерките предвидени в Националната стратегия за развитие на научните изследвания Срок декември 2013 г.</p>	<u>Виж т.1.1.</u>
9. Инвестиции в уменията, образованието и ученето през целия живот (цел във връзка с	9.1. <i>Преждевременно напускане на училище:</i> Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преждевременното напускане на училище в границите,	Въведена е система за събиране и анализ на данни и информация относно преждевременното напускане на училище на съответните равнища, която: – предоставя достатъчна база от факти за разработване на	<p>МОМН</p> <p><u>Ангажимент:</u> Приемане на Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно</p>	Проектът на стратегия е разработен и публикуван за обществено обсъждане.

<p>образованието) (по член 9, параграф 10)</p>	<p>предвидени от член 165 от ДФЕС.</p>	<p>целенасочени политики и следи развитието;</p> <p>Въведена е стратегическа рамка на политиката относно преждевременното напускане на училище, която:</p> <ul style="list-style-type: none"> – се основава на факти; – обхваща съответните образователни сектори, включително развитието в ранна детска възраст, и разглежда мерки във връзка с превенцията, интервенцията и компенсирането; – включва всички сектори на политиката и заинтересовани страни, които могат да вземат отношение в областта на преждевременното напускане на училище. 	<p>напусналите образователната система (2013- 2020) <u>Срок:</u> май 2013</p> <p><u>МОМН</u> <u>Ангажимент:</u> Приемане на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г. <u>Срок:</u> виж 9.3.</p> <p>Национална стратегия за младежта 2010-2020</p>	<p>МОМН: Виж 9.3.</p> <p>Приета Национална стратегия за младежта (2010-2020). Одобрена с РМС от 06.10.2010 г. , извлечение от Протокол № 35.</p>
	<p>9.2. <i>Висше образование:</i> Наличие на национална или регионална стратегическа</p>	<p>Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на висшето образование със</p>	<p><u>МОМН:</u> <u>Ангажимент:</u> Приемане на Стратегия за</p>	<p>Взето е решение за разработване на отделна стратегия за висшето образование, след отправена</p>

	рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени от член 165 от ДФЕС.	<p>следните елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – при целесъобразност мерки за увеличаване на броя на следващите и завършващите висше образование, които: – повишават броя на следващите висше образование сред групите с ниски доходи и други слабо представени групи; – намаляване процента на отпадналите/ повишаване процента на завършилите. – мерки за повишаване на пригодността за заетост и на предприемачеството, които: – насърчават развиването на „трансверсални умения“, включително на предприемачество в съответните програми за висше образование; – намаляват различията между половете от гледна точка на академичния и професионален избор. 	<p>развитие на висшето образование <u>Срок:</u> ноември 2013 г.</p> <p><u>МОМН:</u></p> <p>Национална стратегия за младежта (2010-2020)</p>	<p>препоръка на представители на ЕК на среща проведена на 7 февруари 2013 г. във връзка с подготовката на нова Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020". Такава препоръка е отправена и в документ на Съвета на ЕС № 1099/2/12 REV 2 относно Националната програма за реформи. Планирано е първи вариант на стратегията да бъде представена за обществено обсъждане през м. септември 2013 г.</p> <p>Приета Национална стратегия за младежта (2010-2020). Одобрена с РМС от 06.10.2010 г. , извлечение от Протокол № 35.</p>
	9.3. <i>Учене през целия живот:</i> Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене	Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот, която съдържа:	<p>МОМН-водещи МТСП МИЕТ</p> <p><u>МОМН:</u></p>	

	<p>през целия живот в границите, предвидени от член 165 от ДФЕС.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – мерки в подкрепа на ученето през целия живот и на усъвършенстването на уменията с участието и партньорството на съответните заинтересовани страни; – мерки, които осигуряват развиването на умения, съответстващи на нуждите на различни целеви групи, когато те са определени за приоритети в националните или регионалните стратегически рамки на политиката (например младежи, преминаващи курс на професионално обучение, възрастни, родители, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицирани и по-възрастни работници, мигранти и други групи в неравностойно положение); – мерки за разширяване на достъпа до възможности за учене през целия живот, включително чрез усилия за ефективно прилагане на инструменти за прозрачност (например Европейска рамка за квалификациите, Национална рамка за квалификациите, Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение, Европейско гарантиране на качеството в професионалното 	<p><u>Ангажимент:</u> Приемане на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г. <u>Срок:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Подготвен проект на рамка на стратегията – визия, цели, приоритети, области на интервенция – 03.06.2013 г. 2. Обществени консултации – м. юни 2013 г. 3. Подготвен проект на НСУЦЖ – 14.10.2013 г. 4. Обществени консултации – 15октомври-15 ноември 2013 г. 5. До 16.12.2013 г. – приета НСУЦЖ от МС <p>Ще бъдат положени усилия за съкращаване на всички посочени по-горе срокове.</p> <p><u>МТСП:</u></p>	<p>Изготвена е Оценка на въздействието на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2008-2013 година, която дава отправна точка и препоръки по отношение разработването на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г. Със заповед № РД09-314/25.03.2013 г. на министъра на образованието, младежта и науката е създадена междуведомствена работна група за разработване на проект на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г.</p> <p><u>МТСП:</u> Виж т. 8.1</p>
--	--	--	---	--

		образование и обучение).	<u>Ангажимент:</u> Приемане на Актуализирана Стратегия по заетостта 2012-2020 <u>Срок:</u> март 2013 г	
--	--	--------------------------	--	--

Общи предварителни условия

Област	Предварителни условия	Критерии за изпълнение	Отговорна институция и ангажимент	Статус – декември 2012
4. Обществени поръчки	Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на ЕС за обществените поръчки в областта на фондовете по общата стратегическа рамка (ОСР).	– Уредба за ефективното прилагане на правилата на ЕС за обществените поръчки посредством подходящи механизми;	АОП – водещи АОП УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г. Условието е изпълнено.	Законодателството на ЕС в областта на обществените поръчки е уредено в Директиви 2004/18/ЕО, 2004/17/ЕО и Директиви 2007/66/ЕО и 2009/81/ЕО, както и в регламентите, свързани с тяхното прилагане. Тези нормативни актове са въведени в ЗОП, който е хармонизиран с действащото към момента европейско законодателство. Една от задачите на АОП е предприемане на адекватни мерки за своевременното актуализиране на нормативната уредба в съответствие с промените в европейските актове. За изпълнението на тази задача представители на АОП участват в заседания, провеждани от европейските институции, на които се обсъждат предложения за изменение на законодателството в областта на обществени поръчки, в работни групи по електронни

		<p>– Уредба, гарантираща прозрачни процедури за възлагане на договори;</p>	<p>АОП УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г.</p> <p>Условието е изпълнено.</p>	<p>поръчки и др.</p> <p>Един от механизмите за осигуряване на прозрачни процедури е Регистъра на обществените поръчки (РОП). Той съдържа всички открити процедури за обществени поръчки, резултатите от тяхното възлагане, както и информация за изпълнението им. Освен задължителната информация съгласно европейските директиви и регламенти (обявление за ОП, информация за сключен договор и др.) в РОП се публикува и такава, която произтича от националните изисквания (информация за изпълнението на договора, решението за договаряне без обявление, информация за хода на производството по обжалване). В ЗОП е уредено и задължителното обявяване на поръчки, чиито стойности са много по-ниски от тези, определени в директивите. Освен това, в ЗОП са регламентирани и други правила, насочени към постигане на по-висока степен на прозрачност при възлагане на обществени поръчки. Такива са: привличането като членове на комисиите на външни лица, които могат да бъдат представителите на неправителствени организации и</p>
--	--	--	---	--

		<p>– Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на фондовете в действие, и за разпространение на информация до този персонал</p> <p>– Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на ЕС относно обществените поръчки.</p>	<p>УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г. САР</p> <p>УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г. САР</p>	<p>експерти от други администрации, публично отваряне както на офертите, така и на пликите с предложена цена, обявяването на оценките на офертите по другите показатели - при критерий “икономически най-изгодна оферта” и др.</p> <p>- изпълнява се</p> <p>- изпълнява се</p>
5. Държавни помощи	Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на ЕС за държавните помощи в областта на фондовете по общата стратегическа рамка (ОСР).	<p>– Уредба за ефективното прилагане на правилата на ЕС за държавните помощи;</p> <p>– Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на</p>	<p>МФ-водещи</p> <p><u>МФ:</u> <u>Ангажимент:</u> Изменение на Закона за държавните помощи и на Правилника за неговото прилагане <u>Срок:</u> 31 март 2013 г.</p> <p>УО на програмите, съфинансирани със средства от</p>	<p><u>МФ</u> - ЗИД на Закона за държавни помощи е в процес на подготовка</p> <p>- изпълнява се</p>

		<p>фондовете в действие, и за разпространение на информация до този персонал;</p> <p>– Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на ЕС за държавните помощи.</p>	<p>ЕС през периода 2014-2020 г.</p> <p>МФ УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г.</p>	<p>- изпълнява се</p>
<p>6. Законодателство в областта на околната среда във връзка с оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) и стратегическата оценка на околната среда (СООС)</p>	<p>Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза относно околната среда, свързано с ОВОС и СООС.</p>	<p>– Уредба за ефективното прилагане на директивите за ОВОС и СООС;</p>	<p>МОСВ - водещи</p> <p>МОСВ <u>Ангажимент:</u> Въвеждане на уредба за ефективното прилагане на директивите за ОВОС и СООС</p> <p>Условието е изпълнено.</p>	<p>- изпълнява се</p> <p>С влезлите в сила ЗИД на ЗООС (обн. ДВ бр. 32 от 24.04.2012 г.), ПМС за изменение и допълнение на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка (обн. ДВ, бр. 38 от 18.05.2012 г.) и ПМС за изменение и допълнение на Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка (обн. ДВ, бр. 94 от 30.11.2012 г.) са направени необходими промени в нормативната уредба с цел по-голяма яснота при прилагането на изискванията за ОВОС и СООС, в т.ч. и във връзка с транспониране на директивите за ОВОС и СООС, за което няма образувани наказателни процедури срещу Р България.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – Уредба за обучение на персонала, който участва в прилагането на Директивите за ОВОС и СООС, и за разпространение на информация до този персонал; – Уредба за осигуряване на достатъчен административен капацитет. 	<p>МОСВ УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г. САР <u>Ангажимент:</u> Въвеждане на уредба за обучение на персонала, който участва в прилагането на Директивите за ОВОС и СООС, и за разпространение на информация до този персонал <u>Срок:</u> декември 2013</p> <p>МОСВ УО на програмите, съфинансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г. САР <u>Ангажимент:</u> Въвеждане на уредба за осигуряване на достатъчен административен капацитет <u>Срок:</u> декември 2013</p>	<p>- изпълнява се</p> <p>- изпълнява се</p>
7. Статистически системи и показатели за резултатите	<p>Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите</p> <p>Наличие на система от показатели за резултатите,</p>	<p>Наличие на уредба за своевременно събиране и агрегиране на данни със следните елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – идентифициране на източници и механизми за осигуряване на статистическо валидиране; – уредба относно публикуването и публичната достъпност; 	<p>НСИ – водещи за осигуряването на общите за всичките програми показатели за резултатите и механизмите за осигуряване на статистическо валидиране УО на програмите - водещи за разработването и поддържането на ефективна система от</p>	<p>Националният статистически институт регулярно взема участие на срещите на работните групи за разработването на оперативните програми за новия програмен период. Своевременно осигурява необходимата статистическа информация съгласно Закона за</p>

	<p>необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка по посока на резултатите и за оценяване на въздействието</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ефективна система от показатели за резултатите, включително: – подбор на показатели за резултатите за всяка програма, които предоставят информация за обосновката на подбора на свързани с политиката действия, финансирани от програмата; – определяне на количествени цели за тези показатели; – спазване на следните изисквания за всеки показател: солидност и статистическо валидиране, яснота на тълкуването на нормите, реагиране на предприетите мерки на ниво политика, своевременно събиране на данните; – процедури, които гарантират, че всички операции, финансирани от програмата, възприемат ефективна система от показатели. 	<p>показатели.</p> <p>НСИ ангажимент: Идентифициране на институциите, свързани с изпълнението на програмите; Определяне на критерии за създаване на индикатори въз основа на критериите Code of Practice.</p> <p>Срок: съгласно сроковете на програмите.</p> <p>Определяне на институциите източник на изходни данни за мониторинг на програмите.</p> <p>НСИ ангажимент: Осигуряване на базовите данни за общите показатели включени в оперативните програми, на основата на които индикаторите впоследствие могат да бъдат измерени.</p> <p>Срок: съгласно сроковете на програмите.</p> <p>Участие в разработването на система от показатели за резултатите за всяка програма, чрез оказване на методологична помощ.</p> <p>Одобряване на методологически</p>	<p>статистиката. Официалната статистическа информация се изготвя и предоставя съгласно Кодекса на европейската статистическа практика. Статистическите изследвания провеждани от НСИ са в изпълнение на Европейски регламенти, пряко прилагани в страните членки. НСИ разработва и предоставя общ набор от показатели за стратегията „Европа 2020“ и показателите за БВП и безработицата и др., които съгласно Регламента са базови по отношение оценка на резултатите по изпълнение на програмите. През декември 2012 г. бяха проведени срещи с Управляващите органи с цел стартиране на процедурата по определяне и уточняване на индикаторите за резултат.</p>
--	--	--	--	---

			указания съвместно с управляващите органи по отношение на индикаторите за резултат по отделните оперативни програми.	
--	--	--	--	--

РАЗДЕЛ 11. НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ВЪРХУ БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ

През програмния период 2007-2013 г. бяха въведени някои облекчения на административната тежест на бенефициентите като например електронно подаване на документи за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и електронно отчитане на проекти. Въпреки това административния товар върху бенефициентите остана голям. Това се дължи преди всичко на големия брой изисквани от бенефициентите документи на етап кандидатстване и договаряне.

През новия програмен период 2014-2020 намаляването на административната тежест трябва да стане приоритет в работата на управляващия орган, за да не се допуска забавяне в процедурите. Основните акценти ще са насочени към:

- Бързина в административната дейност;
- Електронно обслужване – електронно подаване на документи и електронно отчитане;
- Оптимизиране на процеса на оценяване на проектните предложения;
- Намаляване броя на изискваните от бенефициентите документи;
- Създаване на възможности за бенефициентите за задават въпроси по електронен път и осигуряване на бърза и ефективна обратна връзка с тях.

РАЗДЕЛ 12. ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

При изпълнението на оперативната програма ще бъдат спазвани хоризонталните принципи, както и принципът на партньорство във всички приоритетни оси и нива на интервенции.

1. Устойчиво развитие;
2. Равни възможности и недопускане на дискриминация;
3. Равенство между мъжете и жените.

Разделът се разработва с детайлните мерки по всеки принцип.

РАЗДЕЛ 13. ЕЛЕМЕНТИ, ПРЕДСТАВЕНИ КАТО АНЕКСИ В ХАРТИЕНАТА ВЕРСИЯ НА ДОКУМЕНТА